

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 13. joulukuuta 2022
(OR. en)

16000/22

CULT 131	GENDER 204
SUSTDEV 218	ELARG 109
DEVG 235	IND 556
RELEX 1731	MI 936
AUDIO 138	RECH 660
EDUC 423	DIGIT 240
SOC 690	ENV 1302
EMPL 469	CLIMA 674
JAI 1674	AGRI 713
JUSTCIV 169	POLMIL 310
JEUN 187	PROCIV 154
CONSOM 337	COPS 612

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	9. joulukuuta 2022
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2022) 709 final
Asia:	KOMISSIION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE kestävän kehityksen kulttuurisesta ulottuvuudesta EU:n toimissa

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 709 final.

Liite: COM(2022) 709 final

Bryssel 9.12.2022
COM(2022) 709 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

kestävän kehityksen kulttuurisesta ulottuvuudesta EU:n toimissa

Sisällys

1. Tausta.....	1
2. Kulttuuripolitiikan ja kestävän kehityksen välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen	2
3. Kulttuuri ja kestävän kehityksen tavoitteet EU:n politiikoissa ja ohjelmissa	4
A. Kulttuuripolitiikka.....	4
B. Alue- ja kaupunkipolitiikka.....	10
C. Sisäasiat ja sisäinen turvallisuus.....	12
D. Työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasiat	13
E. Oikeus-, kuluttaja- ja tasa-arvoasiat	14
F. Uusi eurooppalainen Bauhaus ja sen kulttuuriin perustuvaa kestävyyttä edistävä horisontaalinen ulottuvuus.....	15
G. EU:n kansainvälisiä kumppanuuksia ja kehitysyhteistyötä koskeva politiikka	17
H. Naapuruus- ja laajentumispolitiikka	18
I. Koulutus ja nuorisopolitiikka	19
J. Sisämarkkinat ja teollisuuspolitiikka.....	21
K. Tutkimus ja innovointi	22
L. Digitaalitalous ja -yhteiskunta.....	24
M. Ilmastotoimet ja ympäristöpolitiikka.....	25
N. Maatalouspolitiikka.....	28
O. Puolustusteollisuus- ja avaruuspolitiikka	28
P. Unionin pelastuspalvelumekanismi	30
4. Päätelmät ja tulevat toimet.....	31

1. TAUSTA

Kestävän kehityksen tavoitteet ovat kytköksissä useisiin politiikan aloihin. Euroopan komissio on täysin sitoutunut kestävän kehityksen kaikkien ulottuvuuksien toteuttamiseen.¹ Kulttuurin roolin osalta komissio korosti kestävän kehityksen kulttuurista ulottuvuutta vuoden 2018 Euroopan uudessa kulttuuriohjelmassa², ja se on sitoutunut hyödyntämään kulttuuria myös YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman³ täytäntöönpanossa.

Kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuudesta joulukuussa 2019 antamassaan päätöslauselmassa⁴ neuvosto vahvisti jäsenvaltioiden sitoutumisen kestävyYTEEN ja Agenda 2030 -toimintaohjelman täysipainoiseen ja

¹ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja ”Delivering on the UN’s Sustainable Development Goals – A comprehensive approach” (2020).

² [COM\(2018\) 267 final](#).

³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

⁴ EUVL C 410, 6.12.2019.

nopeaan täytäntöönpanoon. Neuvoston kulttuurialan työsuunnitelmaa 2019–2022⁵ muutettiin toukokuussa 2020 siten, että siihen lisättiin painopisteeksi ”kulttuuri kestävän kehityksen edistäjänä”. Tämän painopisteen osalta työsuunnitelmassa vahvistettiin kaksi toimea: i) Siinä kehoitettiin perustamaan jäsenvaltioiden asiantuntijoista koostuva kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuutta käsittelevä avoimen koordinoitimenetelmän (OMC) työryhmä. Työryhmä asetettiin vuonna 2021, ja se antoi raporttinsa⁶ syyskuussa 2022. ii) Lisäksi siinä kehoitettiin komissiota esittämään toimintasuunnitelma kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuudesta.

Tämä kertomus on komission vastaus tähän jälkimmäiseen kehotukseen. Sillä pyritään edistämään **kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuutta koskevaa EU:n lähestymistapaa, joka perustuu vahvempaan ja johdonmukaisempaan yhteyteen kulttuuripolitiikan ja kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanon välillä EU:n aloitteissa, ohjelmissa ja toimissa sekä eri aloilla.**

Kertomuksessa esitetään yleiskatsaus EU:n politiikkoihin ja ohjelmiin, joilla vahvistetaan kulttuurin ja kestävän kehityksen välistä vuorovaikutusta. Lisäksi siinä esitellään komission jo toteuttamia ja sen suunnitteleimia toimia, joilla pyritään edistämään kulttuurin asemaa Agenda 2030 -toimintaohjelman edistäjänä ja mahdollistajana. Kertomuksessa käsitellään myös strategisia monialaisia aloitteita, kuten Horisontti Eurooppa -toimintaohjelmaan sisältyvää ilmastoneutraaleja ja älykkäitä kaupunkeja koskevaa missiota⁷ ja uutta eurooppalaista Bauhausia⁸, joka kattaa useita politiikanaloja ja ohjelmia.

Vaatimukset siitä, että kulttuuri tunnustetaan keskeiseksi alaksi, joka edistää kestävän kehityksen tavoitteita ja Euroopan kestävää elpymistä covid-19-kriisin jälkeen, ovat lisääntyneet. Samanaikaisesti OMC-työryhmän toiminta, jolle on ominaista tiivis yhteistyö Unescon ja muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa⁹, on vahvistanut, että yhteistyötä kansallisten, EU:n ja YK:n viranomaisten ja järjestelmien välillä on tarpeen tehostaa.

Unesco järjesti Meksikossa 28.–30. syyskuuta 2022 kulttuuripolitiikkaa ja kestävää kehitystä käsitelleen Mondiacult 2022 -konferenssin.¹⁰ Tapahtumassa käyty keskustelu ja sen tulokset ovat lisänneet keskustelua kestävän kehityksen tavoitteiden tulevaisuudesta ja kulttuurin keskeisemmästä roolista kestävän kehityksen strategioissa. Tämä kertomus osallistuu tähän keskusteluun, ja siinä otetaan huomioon konferenssissa hyväksytyn kulttuuria koskevan julkilausuman tavoitteet.

2. KULTTUURIPOLITIIKAN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN VÄLISEN VUOROVAIKUTUKSEN VAHVISTAMINEN

EU:n tärkeimpiin strategisiin toimiin kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi sisältyy itseisarvoisesti myös kulttuurinen ulottuvuus, vaikka kulttuuria ei mainittaisi erikseen. Esimerkiksi **syvälle ulottuvat muutosvoimaiset EU:n toimintapolitiikat ja keskeiset strategiat, kuten Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja jäljempänä olevassa kaaviossa esitetty kokonaisvaltainen lähestymistapa Euroopan digitaalisen valmiuden edistämiseen, tukeutuvat kulttuurialan ja luovien**

⁵ [Neuvoston päätelmät kulttuurialan työsuunnitelman 2019–2022 muuttamisesta.](#)

⁶ OMC-työryhmän raportti ”Stormy times: Nature and humans – cultural courage for change”, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0380f31c-37c9-11ed-9c68-01aa75ed71a1/language-en>

⁷ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en

⁸ Uusi eurooppalainen Bauhaus on luova, osallistava ja monialainen aloite, joka yhdistää [Euroopan vihreän kehityksen ohjelman](#) elintiloihimme ja kokemuksiimme: https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en

⁹ Vuosi 2021 julistettiin kestävää kehitystä edistävän luovan talouden kansainväliseksi teemavuodeksi.

¹⁰ <https://www.unesco.org/en/mondiaacult2022>

alojen vahvaan panokseen ja niiden moninaisuuteen paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla. Tässä kertomuksessa esitetään tästä konkreettisia esimerkkejä.

Lisäksi, kuten sekä kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuutta käsittelevän OMC-työryhmän että kulttuuriperinnön selviytymiskyvyn vahvistamista ilmastomuutoksen yhteydessä käsittelevän OMC-työryhmän suosituksissa¹¹ korostetaan, **kulttuuria ja kulttuuripolitiikkaa olisi hyödynnettävä systemaattisemmin ilmastomuutokseen** ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteisiin **liittyvien tärkeiden ajankohtaisten kysymysten käsittelyssä**. Esimerkiksi Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan sisältyvän ilmastoneutraaleja ja älykkäitä kaupunkeja koskevan mission ilmastoneutraaliustavoitteella edistetään kansalaisten osallistumista, osallisuutta ja sosiaalista innovointia.

Mondiacult-konferenssia edeltäneet valmistelevat keskustelut, joissa käsiteltiin viittä aihealuetta¹², lisäsivät myös ymmärrystä **kestävän kehityksen itseisarvoisesta ja monialaisesta kulttuuriulottuvuudesta sekä tarpeesta omaksua strategisempi lähestymistapa kulttuuriin ja kestäväan kehitykseen tulevaisuudessa**. Tämä sitoumus toistetaan myös konferenssin loppujulistuksessa. Siinä vaaditaan lisätoimia julkisen politiikan puitteiden vahvistamiseksi sisällyttämällä kulttuuri entistä näkyvämmiin kestäväan kehityksen strategioihin maailmanlaajuisesti sekä myös kestäväan kehityksen tavoitteiden **sosiaaliseen, taloudelliseen ja ympäristöulottuvuuteen**. Myös kestäväan kehityksen kulttuuriulottuvuutta käsittelevä OMC-työryhmä on tarkastellut näitä kolmea ulottuvuutta, ja se kannattaa voimakkaasti kokonaisvaltaista ajattelutapaa, jonka mukaan **ihmisen ja luonnon välinen suhde on luotava uudelleen hyödyntämällä liian vähän käytettyä kulttuurin voimaa**¹³.

¹¹ OMC-työryhmän raportti ”Strengthening cultural heritage resilience for climate change”, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4bfcf605-2741-11ed-8fa0-01aa75ed71a1/language-en>

¹² ”Investoiminen kulttuuriin ja luovuuteen työpaikkojen luomiseksi ja sosioekonomisen kehityksen edistämiseksi”; ”kulttuurisen monimuotoisuuden edistäminen digitaalisessa ympäristössä ja taiteilijoiden aseman parantaminen”; ”kulttuuriperinnön monimuotoisuuden suojelu ja edistäminen sosiaalisen osallisuuden, vuoropuhelun ja rauhan edistämiseksi”; ”kulttuurin ja koulutuksen välisten synergioiden vahvistaminen ihmiskeskeisen kehityksen ja kestävyuden edistämiseksi” sekä ”kulttuuria ja kestäväa kehitystä koskevat alueelliset ja maailmanlaajuiset kumppanuudet”.

¹³ Eurostatin mukaan kulttuuriesineiden viennin ja tuonnin kirjattu arvo on noin 1 prosentti EU:n (EU:n ulkopuolelle suuntautuvan) viennin ja tuonnin kokonaisarvosta. Absoluuttisesti mitattuna vuonna 2020 kulttuuriesineiden vienti EU:n ulkopuolelle oli 17,5 miljardia euroa ja niiden tuonti EU:hun oli 16 miljardia euroa. EU:n tulo- ja elinolotilastot (EU-SILC) sisältävät tietoa sosiaalisesta ja kulttuurisesta osallistumisesta. Nämä tiedot ovat saatavilla vuoden 2023 jälkipuoliskolla. Lisäksi Eurostat on koonnut kulttuurialaa koskevia tilastoja verkkosivustollaan olevaan erilliseen osioon (Home > Culture > Overview).

*Yleiskatsaus komission lähestymistavasta kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanoon*¹⁴

3. KULTTUURI JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET EU:N POLITIIKOISSA JA OHJELMISSA

Kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuutta edistetään useissa EU:n politiikoissa ja ohjelmissa (kohdat A–O). Tässä jaksossa kuvataan kunkin EU:n politiikan osalta asiaankuuluva politiikkakehys ja tärkeimmät painopisteet sekä strategiset toimet ja aloitteet. Tavoitteena on tukea yhteiskunnallisia muutoksia ja lieventää vihreän ja digitaalisen siirtymän kielteisiä vaikutuksia.

A. Kulttuuripolitiikka

Politiikkakehys ja tärkeimmät painopisteet

Kulttuurin alalla toteutettavilla EU:n toimilla edistetään suoraan kestävän kehityksen tavoitteiden kaikkia ulottuvuuksia seuraavien tärkeimpien puiteasiakirjojen strategisten ohjeiden mukaisesti:

- **Euroopan uusi kulttuuriohjelma**
- **kulttuuriperintöä koskeva eurooppalainen toimintakehys**¹⁵
- **kulttuuria koskevat monivuotiset työsuunnitelmat**, tai ulkoisen toiminnan osalta vuonna 2016 annettu yhteinen tiedonanto *Tavoitteena kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskeva EU:n strategia*¹⁶ ja vuonna 2019 annetut neuvoston päätelmät EU:n strategisesta lähestymistavasta kansainvälisiin kulttuurisuhteisiin ja toimintakehystä¹⁷.

EU:n poliittisissa toimissa ja yhteistyössä tällä alalla keskitytään hyödyntämään kulttuuria ja kulttuurista monimuotoisuutta sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi seuraavin keinoin:

¹⁴ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja ”Delivering on the UN’s Sustainable Development Goals – A comprehensive approach” (2020).

¹⁵ Kulttuuriperintöä koskeva eurooppalainen toimintakehys: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1>

¹⁶ JOIN/2016/029 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=JOIN%3A2016%3A29%3AFIN>

¹⁷ EUVL C 192/04, 7.6.2019.

- edistetään kulttuurista osallistumista, taiteilijoiden liikkuvuutta ja kulttuuriperinnön suojelua
- lisätään kulttuurialan ja luovien alojen työllisyyttä ja kasvua edistämällä taiteita ja kulttuuria koulutuksen alalla sekä tukemalla kulttuurialan osaamista ja innovointia
- vahvistetaan kansainvälisiä kulttuurisuhteita kulttuurin avulla kestävän kehityksen ja rauhan edistämiseksi.

EU:n kulttuuripolitiikkaa ohjaavissa asiakirjoissa korostetaan myös tarvetta säilyttää kulttuurin ja taiteellisen ilmaisun itseisarvo ja edistää sitä. EU:n kulttuuriyhteistyön ja -politiikan strategiakehystä voidaan kuitenkin edelleen vahvistaa (kuten kulttuurialan työsuunnitelmasta kaudelle 2019–2022 annetussa komission kertomuksessa¹⁸ todetaan). Lisäksi kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuutta voitaisiin korostaa.

Rahoituksen osalta kautta 2021–2027 koskevalla **Luova Eurooppa -ohjelmalla**¹⁹, joka on ainoa kulttuurialaan ja luoviin aloihin keskittyvä EU:n ohjelma, tuetaan EU:n sitoutumista YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin ja erityisesti niiden kulttuuriulottuvuuteen kaikissa kolmessa toimintalinjassa. Luova Eurooppa -ohjelmassa investoidaan toimiin, joilla vahvistetaan kulttuurista monimuotoisuutta ja vastataan kulttuurialan ja luovien alojen tarpeisiin. **Viherryttäminen ja osallistaminen ovat koko ohjelman horisontaalisia painopisteitä**, ja viherryttämisen lisäämistä ohjelmassa pohditaan parhaillaan. Luova Eurooppa -ohjelma auttaa konkretisoimaan vihreän kehityksen ohjelmaa palkitsemalla kulttuurihankkeita, joissa kestävyys- ja ympäristönäkökohtia käsitellään strategisesti kulttuurialalla tai luovilla aloilla.

Ohjelman *kulttuuria koskeva toimintalinja* kattaa kulttuurialan ja luovien alojen aloitteet, joilla edistetään muun muassa rajat ylittävää yhteistyötä, foorumeja ja verkostoja ja kirjallisuuden kääntämistä. Näihin sisältyy myös mekanismeja, joilla varmistetaan, että kulttuuriala ja luovat alat tarjoavat monimuotoisuutta, osallisuutta ja tasa-arvoa kaikille ja edistävät myös ilmastotoimia. Kautta 2021–2027 koskevan ohjelman ehdotuspyynnöissä, joilla tuetaan eurooppalaisia verkostoja ja yhteistyöhankkeita, on asetettu erityiseksi painopisteeksi **hankkeiden vaikutus kestävän kehityksen toimintaohjelmaan**. Edellinen ohjelma (2014–2020) tasoitti tietä ruohonjuuritason ja kestävien käytäntöjen edistämiseksi *kulttuurin toimintalinjan*²⁰ puitteissa. Siitä tuettiin monia sukupuolten tasa-arvoa, kestävyyttä ja digitalisointia koskevia hankkeita.²¹ Niiden avulla on voitu lieventää kulttuurialan ja luovien alojen toiminnan ympäristövaikutuksia, edistää kestävästä kaupunki- ja maaseutuympäristöstä, kehittää uusia tulevaisuuden visioita ja lisätä tietoisuutta. Hankkeissa käsitellään globaaleja kysymyksiä paikallisella tai alueellisella tasolla, muun muassa seuraavia aiheita: terveys ja hyvinvointi²², sukupuolten tasa-arvo²³,

¹⁸ [COM\(2022\) 317 final](#).

¹⁹ [Luova Eurooppa -ohjelma](#).

²⁰ Luova Eurooppa -ohjelmasta rahoitetuista kestävyyskeskeisistä toimista on monia hyviä esimerkkejä. Esimerkiksi Culture Action Europe -verkosto kehitti ”Culture in Sustainable Cities. Learning with Culture 21 Actions” -ohjelman yhteistyössä kuntien kansainvälisen maailmanjärjestön (UCLG) kanssa. Ohjelman tavoitteena on tarjota kaupungeille mahdollisuuksia osallistua oppimisprosessiin, jotta ne oppisivat arvioimaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan kulttuuripolitiikkaa, joka edistää kestävästä kehityksestä paikallisella tasolla.

²¹ Lisätietoja on esitteessä, joka on saatavilla osoitteessa <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/aebc62b7-8fa5-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en>

²² Esimerkiksi Birth Cultures -hankkeella pyrittiin säilyttämään ja välittämään synnytystä ja äitiyttä koskevaa perinnetietoutta ja käytäntöjä osana Euroopan aineetonta kulttuuriperintöä. Hanke osoitti, miten kulttuuri voi vaikuttaa kansalaisten osallistumiseen kansanterveyttä koskeviin kysymyksiin.

²³ Monissa rahoitetuissa hankkeissa, kuten Keychange-hankkeessa, pyritään uudistamaan kulttuurialoja siten, että saavutetaan täysi sukupuolten tasa-arvo, samapalkkaisuus ja yhtäläiset työolot ja varmistetaan alan naispuolisten ammattilaisten näkyvyys.

(elintarvikkeiden) tuotanto- ja kulutusmallit²⁴, veden pilaantuminen²⁵, kestävä asuminen²⁶ sekä kaupunki- ja maaseutualueiden välisen eriarvoisuuden vähentäminen²⁷.

Nykyisen ohjelman *kulttuurin toimintalinjaan* lisättiin uusi alakohtainen lähestymistapa, jolla **vahvistetaan tiettyjen alojen kestävyyttä** (kulttuuriperintö, arkkitehtuuri, musiikki, kirja-ala, muotoilu, muoti ja kulttuurimatkailu) ja autetaan tekemään niistä muun muassa vihreämpiä, kestävämpiä ja osallistavampia. Toimintalinjasta tuetaan myös **Euroopan kulttuuripääkaupunkeja koskevaa aloitetta**, jolla pyritään edistämään Euroopan kulttuurien monimuotoisuutta, korostamaan niiden yhteisiä tekijöitä ja tehostamaan kulttuurin vaikutusta kaupunkien pitkän aikavälin kehitykseen. Kulttuuripääkaupungeiksi nimetyt kaupungit sisällyttävät erilliset hankkeensa kokonaisstrategiaansa ja ottavat toimissaan yhä useammin huomioon kestävyysnäkökohdat, kuten vihreämpien kulttuurikäytäntöjen edistämisen.

Ulkoisen toiminnan alalla **kulttuurisuhteiden foorumi** (Cultural Relations Platform) tukee Euroopan ja globaalin kulttuurialan ja luovien alojen yhteistyötä lisäämällä EU:n edustustojen valmiuksia maailmanlaajuisesti (kestävän kehityksen tavoite 17 ”Yhteistyö ja kumppanuus”), jotta ne voivat tehdä yhteistyötä kulttuurialan toimijoiden kanssa ja vastata keskeisiin haasteisiin kulttuurin avulla (tavoite 8 ”Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua” ja tavoite 11 ”Kestävät kaupungit ja yhteisöt”). Foorumi järjestää myös vuosittain Global Cultural Relations -ohjelman, joka kokoaa yhteen 40 nuorta kulttuurialan johtajaa ja ammattilaista eri puolilta maailmaa (tavoite 10 ”Eriarvoisuuden vähentäminen” ja tavoite 5 ”Sukupuolten tasa-arvo”).

Media- ja audiovisuaalialan, osalta kauden 2021–2027 Luova Eurooppa - ohjelmassa on otettu käyttöön kaksi horisontaalista painopistettä: audiovisuaalialan viherryttäminen sekä monimuotoisuus ja osallisuus audiovisuaalialalla. Viherryttäminen ja monimuotoisuus on sisällytetty kaikkiin Luova Eurooppa -ohjelman *median toimintalinjaan* kuuluviin ehdotuspyyntöihin. Hakijoiden olisi esitettävä viherryttämiskäytäntöjään koskeva strategia ja strategia monimuotoisuuden ja osallisuuden edistämiseksi toiminnassaan. Nämä strategiat arvioidaan osana myöntämisperusteita. Vuosien 2021 ja 2022 työohjelmissa valituista hankkeista on saatu viitteitä siitä, miten audiovisuaalialan yritykset ja organisaatiot käsittelevät näitä politiikan painopisteitä. Valituista hankkeista esimerkiksi ”TheGreenShot” on ensimmäinen digitaalinen ratkaisu, joka tarjoaa elokuvakomissioille reaaliaikaisen käyttöliittymän, jonka avulla ne voivat olla yhteydessä alueellaan tai kunnissaan kuvattaviin tuotantoihin. Toinen esimerkki on vuoden 2022 festivaaliverkostoja koskevassa ehdotuspyynnössä valituksi tullut ”Moving Images – Open Borders” -festivaaliverkoston käynnistämä ”Green Charter for Film Festivals” -aloite. ”Green Charter” on väline festivaalien hiilidioksidijalanjäljen laskemiseksi. Sen tarkoituksena on sekä lisätä tietoisuutta että asettaa yhteisiä tavoitteita kestävyuden edistämiseksi.

²⁴ Hankkeissa kuten ”Creative Food Cycles”, ”La Table et le Territoire” ja ”The Mediterranean Garden” tutkittiin ja testattiin uusia elintarvikkeiden tuotanto-, jakelu- ja kulutusmalleja ja selvitettiin vaihtoehtoja tavanomaiselle elintarviketuotantoketjulle. Samalla ne auttoivat lisäämään tietoisuutta biologisen monimuotoisuuden köyhtymisestä.

²⁵ ”Universal Sea – Pure or plastic!” -hankkeen tavoitteena oli lisätä tietoisuutta taideyrityksien mahdollisuuksista ja edistää samalla luovia ratkaisuja merten ja valtamerten muoviepidemiaan.

²⁶ Architects’ Council of Europe -verkosto pyrkii edistämään kohtuuhintaista ja laadukasta asumista Euroopan tasolla. Lobbausosaamisensa, maantieteellisen levinneisyytensä ja ahkeran poliittisen työnsä ansiosta verkosto edistää yhteistä hyvää ja elämänlaatua ja asettaa ihmiset ja luonnon asumisen ja kaupunkikehityksen ytimeen Euroopassa ja kansallisella tasolla.

²⁷ ”Smoties – Creative works with small and remote places” -hankkeessa hyödynnetään muotoiluajattelun menetelmiä, joilla tehdään Euroopan syrjäisemmistä paikoista elinvoimaisempia alueita ottamalla paikalliset asukkaat mukaan kulttuurisen ja luovan toiminnan kehittämiseen. Cultures for Resilience -hankkeella puolestaan vahvistetaan ympäristön ja kaupunkien selviytymiskykyä käsittelevien toimijoiden (kuten kansalaisten, viranomaisten ja paikallisjärjestöjen) toimintaa.

Lisäksi Luova Eurooppa -ohjelman *monialaisesta toimintalinjasta* tuetaan valtioiden rajat ylittävää poliittista yhteistyötä ja edistetään **uutta eurooppalaista Bauhausia koskevan aloitteen** täytäntöönpanoa ohjelman vihreän ulottuvuuden vahvistamiseksi.

Euroopan parlamentin uusi **Euroopan kulttuuriperintökeskusta** (European Heritage Hub) koskeva pilottihanke edistää myös vihreää siirtymää sekä ilmastomuutoksen ja ympäristön pilaantumisen torjuntaa.²⁸

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

- Komission johtamassa **taiteilijoiden ja kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten asemaa ja työoloja** koskevassa työssä (EU-tutkimus, Voices of Culture -vuoropuhelu ja -raportti, vuonna 2023 julkaistavat jäsenvaltioiden asiantuntijoista koostuvan OMC-työryhmän tuleva raportti ja suositukset) pyritään käsittelemään keskeisiä kysymyksiä taiteilijoiden asemasta, oikeudenmukaisuudesta, julkisesta tuesta sekä sääntely-ympäristöstä ja sosiaaliturvasta aina taitojen kehittämisen ja taiteellisen ilmaisuuden vapauden kaltaisiin aiheisiin.
- **Ilmastomuutosta ja kulttuuriperintöä** koskevat toimenpiteet. Komissio koordinoi jäsenvaltioiden välisen asiantuntijaryhmän työtä, jossa käsitellään [kulttuuriperinnön selviytymiskyvyn vahvistamista ilmastomuutoksen yhteydessä](#). Ryhmän raportti julkaistiin syyskuussa 2022. Siinä yksilöidään hyviä käytäntöjä ja innovatiivisia toimenpiteitä, joilla suojellaan sekä aineellista että aineetonta kulttuuriperintöä ilmastomuutoksen yhteydessä. Näihin sisältyy myös suosituksia siitä, miten kulttuuriperintö voi edistää ilmastomuutoksen hillitsemistä ja torjuntaa Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti. Komissio käynnisti myös **tutkimuksen Luova Eurooppa -ohjelman viherryttämisestä**. Sen tarkoituksena on selvittää, miten ohjelmaan voitaisiin sisällyttää ympäristöön liittyviä, kestäviä ja oikeasuhteisia toimenpiteitä, joilla voitaisiin tehostaa ohjelman vaikutusta ilmastotoimiin ja biologisen monimuotoisuuden vahvistamiseen.
- Toimet, joilla puututaan **digitalisaation vaikutuksiin kulttuurin ja taiteen monimuotoisuuteen** (kuten liiketoimintamallit, suhteet yleisöön sekä suunnittelun, tuotannon ja kulutustapojen muutos). Komissio käynnisti vuoden 2021 lopussa yhteistyön asiantuntijoiden kanssa tutkiakseen mahdollisuutta laatia vapaaehtoisia suuntaviivoja **digitaalista yleisöä** koskevien tietojen keräämiseksi ja hallinnoimiseksi niin, että painopisteinä ovat erityisesti esittävät taiteet ja kulttuuriperintö. Kesäkuussa 2022 julkaistussa raportissa ”(Re)-Engaging digital audiences – Improving Audience Data”²⁹ tarkastellaan covid-19-pandemiaan liittyvistä käytännöistä saatuja kokemuksia. Lisäksi kulttuuriperintöä käsittelevän asiantuntijaryhmän³⁰ puitteissa on keskusteltu **kulttuuriperinnön digitalisoinnista** ja keskitytty erityisesti digitalisoinnista covid-19-pandemian aikana saatuihin kokemuksiin. Ryhmässä käsiteltiin kokemuksia näyttelyiden, koulutusohjelmien ja kulttuuriesineiden siirtämisestä verkkoon sekä yleisön kyllästyminen verkossa kulutettavaan kulttuuriaineistoon.
- Komission **Music Moves Europe (MME) -aloite** on toinen esimerkki, jolla tuetaan kestävä kehityksen sosiaalista ja taloudellista ulottuvuutta. Sen tavoitteena on vahvistaa musiikkialan tärkeimpiä voimavaroja eli luovuutta, monimuotoisuutta ja kilpailukykyä. Aloitteen erityistavoitteina on edistää luovuutta ja innovointia, turvata eurooppalaisen musiikin monimuotoisuus ja laajentaa sitä, auttaa alaa mukautumaan digitalisaatioon ja tukea alan kestävyttä erityisesti covid-19-kriisin jälkeen.

²⁸ Pilottihankkeen yhteydessä käynnistetty ehdotuspyyntö sisältää seuraavat painopisteet: ”vihreän siirtymän edistäminen” sekä ”ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen torjunta”: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/pppa-cult-2022-euheritagehub;callCode=null;freeTextSearchKeyword=;matchWholeText=true;typeCodes=1>

²⁹ <https://voicesofculture.eu/2022/06/02/brainstorming-report-re-engaging-digital-audiences-challenges-and-opportunities/>

³⁰ [Kulttuuriperintöä käsittelevä asiantuntijaryhmä | Kulttuuri ja luovuus \(europa.eu\)](#)

MME:n puitteissa komissio on pyrkinyt kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, joka kattaa kohdennetun EU-rahoituksen (Luova Eurooppa -ohjelmasta ja muualta), poliittisen tuen, lainsäädännön ja vuoropuhelun Euroopan musiikkialan tarpeista ja haasteista. Useissa viimeaikaisissa ehdotuspyynnöissä on keskitytty kestävyteen liittyviin toimiin. Vuodesta 2023 alkaen MME edistää myös kestäväää musiikin jakelua.

- Muita alakohtaisia esimerkkejä ovat **Sustainable Theatres Alliance for Green Environmental Shift -hanke** ja **European Theatre Convention -verkosto**, joilla pyritään vaikuttamaan teatterialan rakenteisiin ja parantamaan alan arvoketjun viihdytystä.
- **Taiteilijoille ja ammattilaisille räätälöidyllä Culture Moves Europe -ohjelmalla helpotetaan rajat ylittävää liikkumista.**³¹ Ohjelmasta myönnetään avustuksia yksittäisille henkilöille kansainväliseen yhteistyöhön, ammatilliseen kehittymiseen, yhteistuotantoon tai yhteiskehittämiseen liittyviin hankkeisiin, joissa taiteilijoita ja luovan työn tekijöitä kannustetaan ottamaan huomioon liikkumisensa ympäristövaikutukset ja käyttämään kestävämpiä liikennemuotoja. Ohjelmaan osallistuvat taiteilijaresidenssit voivat toteuttaa uuden eurooppalaisen Bauhausin arvojen mukaisia hankkeita.
- Vuonna 2021 käyttöön otetulla **Perform Europe -välineellä** tuetaan innovatiivisia, osallistavia ja kestäviä jakelu- ja kiertuemalleja esittävän taiteen alalla.
- **Sukupuolten tasa-arvo** kulttuurialalla³²: Komissio rahoitti syyskuussa 2020 julkaistun tutkimuksen sukupuolten välisistä eroista kulttuurialalla ja luovilla aloilla.³³ Sukupuolten tasa-arvoa kulttuurialalla ja luovilla aloilla käsittelevä jäsenvaltioiden välinen OMC-työryhmä antoi kesäkuussa 2021 loppuraporttinsa, joka sisälsi useita suosituksia poliittisille päättäjille sekä kulttuuri- ja oppilaitoksille.³⁴ Kulttuurialan ja luovien alojen edustajat tapasivat Voices of Culture -foorumin järjestämän jäsenellän vuoropuhelun puitteissa keskustellakseen sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta kulttuurialalla ja luovilla aloilla. Keskustelusta julkaistiin raportti³⁵ helmikuussa 2020. Lisäksi joulukuussa 2020 hyväksyttiin puheenjohtajan päätelmät sukupuolten tasa-arvosta kulttuurin alalla³⁶.
- **Kulttuuriin ja hyvinvointiin** liittyvät toimet ovat tärkeä ja nouseva kysymys erityisesti covid-19-kriisin jälkeen. Komissio toteuttaa Euroopan parlamentin valmistelutoimia, joiden aiheena on alhaalta ylöspäin suuntautuva kulttuuri- ja hyvinvointipolitiikan kehittäminen EU:ssa. Eurooppalaisten kumppanien yhteenliittymän 1,5 vuotta kestävässä hankkeessa keskitytään aiheetta koskevan tutkimuksen päivittämiseen, tärkeimpien nykyisten käytäntöjen kartoittamiseen ja paikallisten toimijoiden valmiuksien kehittämiseen, jotta ne voivat tehokkaasti hyödyntää kulttuuria hyvinvoinnin ja terveyden lisäämiseksi, keskittyen erityisesti mielenterveyteen. Myös ESPON on hiljattain tutkinut kulttuuriperintöä yhteiskunnallisen hyvinvoinnin lähteenä Euroopan alueilla.³⁷ Tavoitteena on kehittää yleiseurooppalainen menetelmä ja alueellinen analyysi kulttuuriperinnön yhteiskunnallisista

³¹ <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/culture-moves-europe-mobility-for-artists-and-professionals#:~:text=Culture%20Moves%20Europe%20is%20a%20scheme%20that%20supports.It%20is%20part%20of%20Creative%20Europe%E2%80%99s%20Culture%20strand>

³² Komissio tukee sukupuolten tasa-arvoa kulttuurialalla Luova Eurooppa -ohjelman kautta (esim. Keychange-hanke ja MEWEM-mentorointiohjelma). Lisäksi uudessa kauden 2021–2027 Luova Eurooppa -ohjelmassa edellytetään, että rahoitetuissa hankkeissa otetaan asianmukaisesti huomioon osallisuus ja syrjimättömyys ja että niissä keskitytään erityisesti sukupuolten tasa-arvoon.

³³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/92d621d1-bb99-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-266388294>

³⁴ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36e9028b-c73b-11eb-a925-01aa75ed71a1/language-en>

³⁵ <https://voicesofculture.eu/2019/05/14/gender-balance-in-the-cultural-and-creative-sectors/>

³⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13097-2020-INIT/en/pdf>

³⁷ <https://www.espon.eu/HERIWELL>

vaikutuksista ottaen huomioon hyvinvoinnin ja sosiaalisen osallisuuden kaltaiset näkökohdat. **Kulttuuriperintö on keskeinen voimavara kriisien ehkäisemisessä ja rauhan rakentamisessa** (kestävän kehityksen tavoite 16 ”Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto”). Kulttuuriperinnön tahallinen tuhoaminen tunnustetaan laajalti joukkoväkivallan mahdolliseksi indikaattoriksi tai edeltäjäksi, koska siinä hävitetään väestön kulttuurin ja identiteetin kannalta keskeistä historiaa ja esineistöä. Järjestelmällisesti ja laajamittaisesti toteutettuna se määritellään myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännössä sotarikokseksi. Kulttuuriperinnön tuhoamisella on ollut merkittävä rooli Syyriassa, Irakissa ja Malissa meneillään olevissa konflikteissa. Esimerkkinä voidaan mainita Malin pohjoisosien islamistiryhmien vuonna 2012 tekemät iskut Timbukton pyhäköihin ja mausoleumeihin. Neuvoston päätelmät **kulttuuriperintöä konflikteissa ja kriiseissä koskevasta EU:n toimintamallista** muodostavat selkeän poliittisen ja toiminnallisen kehyksen johdonmukaisemmalle ja näkyvämmälle kulttuuriperintöä koskevalle EU:n toimintamallille, jolla edistetään rauhaa (kestävän kehityksen tavoite 16, tavoite 8 ”Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua” ja tavoite 11 ”Kestävät kaupungit ja yhteisöt”). Käytännössä EU sitoutuu konfliktisensitiiviseen, osallistavaan, yhdenvertaiseen ja syrjimättömään toimintamalliin. Ukrainan nykytilanteen osalta komissio tukee Ukrainan kulttuuriperinnön säilyttämistä tarjoamalla suojaustarvikkeita ja tukemalla Ukrainan kulttuuriperinnön digitaalista dokumentointia. Komissio tukee myös ukrainalaisia taiteilijoita ja kulttuurialan ammattilaisia. Esimerkiksi syyskuussa 2022 se käynnisti Luova Eurooppa -ohjelman puitteissa ehdotuspyynnön, jolla tuetaan taiteilijoita heidän maansa ulkopuolella ja Ukrainan kulttuurijärjestöjä ja valmistaudutaan Ukrainan kulttuurialan sodanjälkeiseen elpymiseen keskipitkällä aikavälillä.

- EU:n kansallisten kulttuuri-instituuttien (EUNIC) toteuttamassa valmistelutoimessa **”European Spaces of Cultures”** (2019–2023) testataan innovatiivisia yhteistyömalleja kansainvälisissä kulttuurisuhteissa (kestävän kehityksen tavoite 17 ”Yhteistyö ja kumppanuus” ja tavoite 10 ”Eriarvoisuuden vähentäminen”) luomalla tasavertaisia kumppanuuksia eurooppalaisten (EUNIC:n jäsenten ja EU:n edustustojen) ja EU:n ulkopuolisissa maissa sijaitsevien paikallisten kumppanien välillä monialaisissa ensisijaisissa aiheissa. Näissä hankkeissa yhdistetään kulttuurisuhteet kestävään kehitykseen muun muassa edistämällä ilmastotoimia Brasiliassa ja Mongoliassa (kestävän kehityksen tavoite 13 ”Ilmastotekoja”), tukemalla pandemian seurauksista toipuvia paikallisia kulttuurialoja Tansaniassa ja Kamerunissa (tavoite 8 ”Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua”), parantamalla vammaisten yhteisöjen kulttuurimahdollisuuksia Kiinassa ja Uruguayssa (tavoite 10 ”Eriarvoisuuden vähentäminen”) ja edistämällä digitalisaatioon liittyviä innovaatioita Meksikossa.

Tulevat toimet:

- Mahdollinen komission aloite **EU:n kulttuurialan strategiakehyksestä** (EU:n kulttuurialan työsuunnitelmassa 2023–2026³⁸ esitetyn neuvoston kehotuksen pohjalta).
- **EU:n tutkimus Luova Eurooppa -ohjelman viherherryttämisestä**, joka on määrä julkaista vuonna 2023.
- **Vuosikertomus edistymisestä kulttuuriperintöä konflikteissa ja kriiseissä koskevan EU:n toimintamallin täytäntöönpanossa** (”Concept on Cultural heritage in conflicts and crises. A component for peace and security in European Union’s external action” ja neuvoston asiaa koskevat päätelmät).
- EU on kunniavieraana **Guadalajaran kansainvälisillä kirjamesseilla 25. marraskuuta – 3. joulukuuta 2023**. Yksi messujen teemoista on kulttuuri ja kestävä kehitys.

³⁸ Neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026, 29.11.2022; [st15381-en22.pdf](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0011) ([europa.eu](https://eur-lex.europa.eu))

- Audiovisuaalialan ammattilaisille on suunniteltu koulutusta taitojen kehittämiseksi vihreiden tuotantojen arviointia ja määrittelyä varten. Viherryttäminen on myös yksi Europa Cinemas -verkoston pilareista. Verkosto tukee elokuvateattereiden pienverkostojen innovatiivisia hankkeita näytösten kestävyysedistämiseksi.

B. Alue- ja kaupunkipolitiikka

Politiikkakehys ja tärkeimmät painopisteet

EU:n koheesiopolitiikassa, erityisesti Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) toimissa, on perinteisesti tunnustettu **kulttuuri-investoinnit keskeisiksi aluekehityksen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäjiksi**. Euroopan rikas kulttuuriperintö vahvistaa eurooppalaista identiteettiä ja edistää yhteisiä eurooppalaisia arvoja, aktiivista kansalaisuutta, osallisuutta ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua. Kulttuuriala ja luovat alat ovat tärkeä voimavara alueiden taloudelliselle kilpailukyvyille ja houkuttelevuudelle, kun taas kulttuuriperintö on kaupunkien ja alueiden imagon ja identiteetin keskeinen osatekijä ja usein tärkeä kaupunkimatkailun painopiste.

EU:n koheesiopolitiikka antaa jäsenvaltioille sekä alue- ja paikallisviranomaisille mahdollisuuden käyttää kulttuuria alueellisen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen, osallisuuden ja innovoinnin välineenä, jotta yhteisöt ja alueet voivat hyödyntää kotimaisia kulttuurivaroja kasvun lisäämiseksi ja samalla vähentää eriarvoisuutta. EAKR:n tuki kulttuurille ja kulttuuriperinnölle perustuu paikkalähtöisiin ja yhdennettyihin lähestymistapoihin, joilla tuetaan alue- ja kaupunkikehitystä, sosiaalista osallisuutta ja kansalaisten osallistumista.

Kaudella 2021–2027 koheesiopolitiikassa **keskitytään kestävyteen ja kulttuuriperintökokemusten digitalisointiin. Tähän sisältyy myös kulttuurialan ja luovien alojen muutos ja tuleva selviytymiskyky** sekä kulttuuriperinnön edistäminen korkeimpien standardien mukaisesti sosiaalisen osallisuuden, kestävyysedistämisen ja kansalaisten osallistumisen lisäämiseksi kulttuurin avulla. Kulttuuriala ja luovat alat voivat hyötyä kaikista viidestä koheesiopolitiikan tavoitteesta – myös uudesta EAKR:n erityistavoitteesta³⁹, jonka tarkoituksena on vahvistaa kulttuurin roolia sosioekonomisiin haasteisiin vastaamisessa, tai osana toimintapolitiittisen tavoitteen 5 ”Lähempänä kansalaisia oleva Eurooppa” yhdennettyjä alueellisia strategioita – ”Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin”- ja ”Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg)” -pilareihin kuuluvissa ohjelmissa. Lisäksi kulttuuria on mahdollista tukea Interreg-erityistavoitteiden, erityisesti yhteistyön hallinnoinnin parantamista koskevan tavoitteen, puitteissa. **Kulttuuri- ja luonnonperintöä koskeva rajat ylittävä yhteistyö on usein hyödyllistä, koska monet luonnonperintökohteet ovat luonteeltaan rajat ylittäviä.** Rajat ylittävä yhteistyö mahdollistaa yhdennetyn ja kestävä lähestymistavan muun muassa pyhiinvaellusreitteihin ja luonnonperintökohteiden läpi kulkeviin kestäviin polkuihin.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

Tässä toimintakehyksessä **kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuutta koskeva koheesiopolitiikan rahoitus käsittää seuraavat toimet:**

- Kulttuurialalle suunnatut toimenpiteet, joilla vahvistetaan kulttuurin ja kestävä matkailun roolia talouskehityksessä, sosiaalisessa osallisuudessa ja sosiaalisessa innovoinnissa, ottaen huomioon kulttuuri- ja matkailualojen digitaalisen ja vihreän muutoksen, selviytymiskyvyn ja pitkän aikavälin ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyysedistämisen tarve.

³⁹ Kauden 2021–2027 uutuutena koheesiopolitiikassa on otettu käyttöön EAKR:n erityistavoite, jossa keskitytään vahvistamaan kulttuurin ja kestävä matkailun roolia talouskehityksessä, sosiaalisessa osallisuudessa ja sosiaalisessa innovoinnissa tavoitteen 4 ”Sosiaalisempi ja osallistavampi Eurooppa” puitteissa. Tämä tavoite tarjoaa laajaa tukea muiden EU:n koheesiopolitiikan tavoitteiden mukaisten rahoitusmahdollisuuksien ohella.

- Kulttuurialan innovointia ja uusien teknologioiden käyttöönottoa koskevat toimenpiteet, kulttuurialan pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn tukeminen, uusien digitaalisten palvelujen, tuotteiden ja ratkaisujen kehittäminen, testaus ja pilotointi (esim. kulttuuriperinnön digitalisointia varten) sekä älykkääseen erikoistumiseen tarvittavien taitojen kehittäminen (kun kulttuuri on alueen tai jäsenvaltion älykkään erikoistumisen strategiassa valittu ala).
- Toimenpiteet, joilla tuetaan energiatehokkuutta, uusiutuvaa energiaa, jätehuoltoa, kiertotaloutta, vihreää infrastruktuuria ja ilmastonmuutokseen sopeutumista, jotta voidaan pienentää kulttuuri- ja luovien alojen ja kulttuurikohteiden ympäristö- ja ilmastoalanjälkeä asiaankuuluvien strategisten kehysten mukaisesti.
- Kestävää matkailua ja kulttuurin saatavuutta edistävän kestävä liikenneinfrastruktuurin tukeminen osana asiaankuuluvia liikennesuunnitelmia.
- Toimenpiteet, joilla edistetään kulttuuria alueellisten viranomaisten alue- ja kaupunkikehitysstrategioilla, joihin myös paikalliset sidosryhmät ja paikallisyhteisöt osallistuvat. Kaupungeille ja toiminnallisille kaupunkialueille varataan 8 prosenttia rahoituksesta kestäväan kaupunkikehitykseen, jossa kulttuuri voi olla keskeinen tekijä.
- Valittiin 20 hanke-ehdotusta, joille tarjotaan tukea ja asiantuntemusta paikkalähtöisten ja muutosvoimaisten uuden eurooppalaisen Bauhausin mukaisten hankkeiden kehittämiseen. Valituissa hankkeissa käsitellään erilaisia teemoja, kuten rakennusten ja julkisten tilojen uudistamista kiertotalouden hengessä, kulttuuriperinnön säilyttämistä ja muuttamista, kohtuuhintaisia asumisratkaisuja sekä kaupunki- ja maaseutualueiden yhdenmukaisesti uudistamista.⁴⁰
- Kuusi innovatiivista kulttuurialan ja kulttuuriperintöalan toimea, jotka on valittu osana viidettä kaupunkialueiden innovatiivisia toimenpiteitä koskevaa ehdotuspyyntöä.⁴¹
- Eurooppalaisen kaupunkialoitteen ensimmäisessä ehdotuspyynnössä ("Kaupunkialueiden innovatiiviset toimenpiteet") keskitytään uuteen eurooppalaiseen Bauhausiin sekä kulttuuriperinnön säilyttämiseen ja digitalisointiin.
- Pilottihanke kulttuurin turvaamiseksi ja edistämiseksi EU:n syrjäisimmillä alueilla⁴² sekä merentakaisissa maissa ja merentakaisilla alueilla: tavoitteena on tuoda esiin näiden alueiden rikasta kulttuuriperintöä konferenssien, vaihtojen, tapahtumien ja näyttelyiden avulla, jotta voidaan levittää taiteellisia luomuksia ja tukea kulttuurivaihtoa kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten liikkuvuuden avulla.
- **EU:n kaupunkiagendan** hallitustenväisessä työssä yksi 14 kumppanuudesta käsittelee **kulttuuria ja kulttuuriperintöä**. Kumppanuuden tavoitteena on parantaa Euroopan kaupunkien historiallisen rakennetun ympäristön hoitoa, edistää kulttuuria ja säilyttää kaupunkimaisemien ja kulttuuriperinnön laatu.
- EU:n kaupunkiagendan uudessa kumppanuudessa keskitytään **kestävään matkailuun**.
- Yleisten ja yhteistyöohjelmien puitteissa saatavilla olevan rahoitustuen lisäksi kulttuuri ja kestävä kehitys otetaan hyvin huomioon myös **EU:n makroaluestrategioissa**, joihin kuuluvat **Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia, EU:n Itämeri-strategia, Alppien aluetta koskeva EU:n**

⁴⁰ Paikalliset uuden eurooppalaisen Bauhausin mukaiset aloitteet: https://c.ramboll.com/local-support-new-european-bauhaus?utm_source=direct-email&utm_medium=email&utm_campaign=nebop .

⁴¹ <https://uia-initiative.eu/en/theme/culture-and-cultural-heritage>

⁴² EU:hun kuuluu yhdeksän syrjäisintä aluetta, joilla asuu 4,8 miljoonaa kansalaista: Ranskan Guayana, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, Réunion ja Saint-Martin (Ranska), Azorit ja Madeira (Portugali) sekä Kanariansaaret (Espanja). SEUT-sopimuksen 349 artiklan mukaisesti EU:n lainsäädännön erityissäännöksillä autetaan näitä alueita vastaamaan niiden syrjäisestä sijainnista, saaristoluonteesta ja pienestä koosta johtuviin merkittäviin haasteisiin.

strategiasekä Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia. Kaikki nämä toimet ja tavoitteet ovat tärkeitä kulttuuria ja kestäväää kehitystä koskevan yleisen aluepolitiikan ja yleisen EU:n politiikan kannalta, koska ne luovat yhteyksiä ja synergioita ohjelmien ja aloitteiden välille sekä EU:n jäsenvaltioiden ja kumppanimaiden tai EU:n ulkopuolisten maiden sidosryhmien välille.

- **Uuden eurooppalaisen Bauhausin sisällyttäminen jäsenvaltioiden koheesio-ohjelmiin on ensisijainen tavoite** meneillään olevissa kauden 2021–2027 ohjelmasuunnittelua koskevissa neuvotteluissa. Aloite on asetettu tavoitteeksi myös kunkin jäsenvaltion strategisissa kumppanuussopimuksissa ja asiaankuuluvissa toimenpideohjelmissa.

Tulevat toimet:

- Käynnistetään syksyllä 2022 eurooppalaisen kaupunkialoitteen puitteissa uutta eurooppalaista Bauhausia koskeva ehdotuspyyntö (**”Kaupunkialueiden innovatiiviset toimenpiteet”**).
- Jatketaan kulttuurin ja kulttuuriperinnön tukemista Euroopan alueellisen yhteistyön (Interreg) ohjelmissa ja makroaluestrategioissa.
- Käynnistetään EU:n kaupunkiagendan uusi kumppanuus, jossa keskitytään **matkailuun**.

C. Sisäasiat ja sisäinen turvallisuus

Keskeiset painopisteet ja strategiset toimet

Kulttuuriperintökohteiden ryöstelyyn ja kulttuuriesineiden laittomaan kauppaan liittyy merkittävää kansainvälistä liiketoimintaa, joka on tuottoisa tulonlähde järjestäytyneelle rikollisuudelle ja toisinaan myös terroristeille ja konfliktien osapuolille. Kulttuuriesineillä käydään erityisen paljon laitonta kauppaa konflikti- ja kriisialueilla, kuten Ukrainassa ja Lähi-idässä. Tällainen toiminta voi johtaa varastettujen esineiden, kulttuuriperintökohteiden, uskonnollisten rakennusten, arkeologisten kohteiden jne. täydelliseen tai osittaiseen tuhoutumiseen. Niillä on suuri arvo paikallisen väestön identiteetille, koska ne säilyttävät historiallista, kulttuurista ja sosiaalista muistiperintöä, usein alkuperäisessä luomispaikassaan. Hyvin suojeltu kulttuuriperintö edistää kehitystä luomalla koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia, tarjoamalla tilaa eri yhteiskuntaryhmien väliselle vuoropuhelulle sekä vahvistamalla syrjäytyneiden yhteisöjen äänivaltaa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Kulttuuriperinnön tuhoaminen voi siten paitsi vahingoittaa merkittävästi yhteiskunnan kollektiivista muistia myös viedä yhteisön tulonlähteen esimerkiksi matkailukohteiden (kuten kulttuuriperintökohteiden ja museoiden) tuhoutuessa.

Komissio laatii parhaillaan EU:n turvallisuusunionistrategian 2020 ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan EU:n strategian 2021–2025 mukaisesti toimintasuunnitelmaa kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjumiseksi. Tavoitteena on torjua kulttuuriesineiden laitonta kauppaa ja suojella kulttuuriesineitä rikollisen toiminnan aiheuttamalta tuhoutumiselta. Tätä taustaa vasten toimintasuunnitelmassa käsitellään kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjunnan eri näkökohtia, kuten lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten valmiuksien kehittämistä, jotta voidaan paremmin havaita laittoman kaupan tapaukset ja rangaista niistä, kulttuuriesineiden jäljitettävyyden parantamista, kulttuuriesineiden suojelun parantamista laitonta kauppaa ja varkauksia vastaan sekä yhteistyötä sellaisten kolmansien maiden kanssa, joissa ryöstelyä tapahtuu, kiinnittäen erityistä huomiota konflikti- ja kriisimaihin. Muita näkökohtia ovat tietoisuuden lisääminen tarpeesta suojella kulttuuriesineitä ja haitoista, joita kulttuuriesineiden laiton kauppa voi aiheuttaa kulttuuriperinnölle.

Tulevat toimet:

- Edistetään sosiaalisia tavoitteita ja lisätään taloudellista lisäarvoa torjumalla rikollisuutta ja laitonta kauppaa ja tukemalla kulttuuriyhteisöjen omistajuuden tunnetta.
- Hyväksytään vuonna 2022 **kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjuntaa koskeva toimintasuunnitelma**, jossa käsitellään kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjunnan eri näkökohtia ja kulttuuriesineiden suojelua rikollisen toiminnan aiheuttamilta vahingoilta.

D. Työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasiat***Politiikan painopisteet ja strategiset toimet***

Yksi tärkeimmistä puitealoitteista on **vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia**⁴³. Sen tavoitteena on edistää edelleen vammaisten henkilöiden täysipainoista osallistumista, myös kulttuurin alalla, ja se ohjaa jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten toimintaa. Esteettömyys on oikeuksien mahdollistaja ja edellytys vammaisten henkilöiden täysipainoiselle osallistumiselle yhdenvertaisesti muiden kanssa. Strategian mukaisesti kulttuurin kannalta **tärkeä tavoite on parantaa kulttuuritapahtumien ja -tuotteiden esteettömyyttä ja edistää vammaisten henkilöiden tekemien taideteosten näkyvyyttä**. EU ja kaikki EU-maat ovat Yhdistyneiden kansakuntien vammaisyleissopimuksen⁴⁴ osapuolia. Strategian tavoitteena on edistyä kaikilla sopimuksen osa-alueilla. Vammaisyleissopimus on oikeudellisesti sitova ihmisoikeusväline, jossa asetetaan vähimmäisvaatimukset vammaisten henkilöiden oikeuksille.

Komissio on luonut kehyksen strategian täytäntöönpanon seuranta varten. Sen kautta saadaan myös tietoa talouspolitiikan EU-ohjausjaksoa, EU:n sosiaali-indikaattoreiden tulostaulua ja kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanoa varten. Lisäksi vuoteen 2023 mennessä kehitetään uusia vammaisuutta koskevia indikaattoreita, jotka tukevat sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun, EU-ohjausjakson ja kestävän kehityksen tavoitteiden indikaattoreita.

Osana strategiaa komissio edistää myös vammaisten henkilöiden tekemien taideteosten näkyvyyttä. Se pyrkii myös tuomaan kulttuuriperinnön ja kaiken kulttuuritoiminnan vammaisten saataville EU:n rahoituksen, kuten Luova Eurooppa -ohjelman, avulla. Lisäksi komissio

- tuki tutkimusta⁴⁵, joka toteutettiin laaja-alaisen **Europe Beyond Access** -hankkeen⁴⁶ puitteissa. Tutkimuksessa selvitettiin kulttuurijohtajien tietämystä (ja tietovajeita) a) vammaisten taiteilijoiden työstä, b) siitä, miten vammaiset voivat osallistua heidän ohjelmiinsa, sekä c) siitä, miten heidän ohjelmistaan voidaan tehdä esteettömiä vammaisille
- edistää esteettömän matkailun kehittämistä pääasiassa kaupungeissa Euroopan älykkään matkailun pääkaupunki -palkinnon avulla.

Strategialla pyritään varmistamaan, että vammaiset henkilöt voivat osallistua kulttuurielämään yhdenvertaisesti muiden kanssa YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti. Komissio kehottaa

⁴³ [Tasa-arvon unioni: Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030 – Työllisyys, sosiaaliasiat ja osallisuus – Euroopan komissio \(europa.eu\).](#)

⁴⁴ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

⁴⁵ [Disability Arts International, ”Time to Act: How lack of knowledge in the cultural sector creates barriers for disabled artists and audiences”.](#)

⁴⁶ [Disability Arts International, ”Europe Beyond Access”.](#)

jäsenvaltioita edistämään ja kannustamaan **vammaisille suunnattua kulttuuria ja luovaa toimintaa sekä vammaisten tekemää taidetta** ja lisäämään tietoisuutta asiasta. Tämä parantaa vammaisten näkyvyyttä näyttelyiden ja esitysten avulla ja tekee useammista esityksistä, festivaaleista, taidekokeilusta ja museoista esteettömiä vammaisille. Vuosina 2016–2018 toteutetussa pilottihankkeessa otettiin käyttöön EU:n vammaiskortti kahdeksassa jäsenvaltiossa (Belgia, Italia, Kypros, Malta, Romania, Slovenia, Suomi ja Viro). Kortti on edelleen käytössä ja tunnustettu näissä kahdeksassa maassa. **Tutkimuksessa, jossa arvioitiin EU:n vammaiskorttia koskevan pilottitoimen täytäntöönpanoa ja hyötyjä**⁴⁷, todettiin, että toimen laajentamiseen olisi mahdollisuuksia. Lisäksi siinä saatiin näyttöä muun muassa siitä, että vammaisten osallistuminen kulttuuri-, vapaa-ajan ja urheilutoimintaan ja vammaisten matkailu ulkomaille lisääntyivät jonkin verran. Komissio aikoo laajentaa EU:n vammaiskortin käyttöä.

Lisäksi vuonna 2022 perustettiin Euroopan osaamissopimuksen puitteissa uusi kumppanuus kulttuurialan ja luovien alojen osaamisen edistämiseksi.

Tulevat toimet:

- Komission meneillään olevan, maaliskuuhun 2023 saakka jatkuvan **Yhdessä oikeuksien puolesta** -kampanjan⁴⁸ tarkoituksena on lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian keskeisistä näkökohdista, myös kulttuurista. Kampanja on laadittu yhteistyössä vammaisten henkilöiden ja heitä edustavien järjestöjen sekä taiteilijoiden kanssa.
- Komission ehdotus eurooppalaisen vammaiskortin käytön laajentamisesta vuoden 2023 loppuun mennessä siten, että kortti tunnustettaisiin kaikissa jäsenvaltioissa. Ehdotus perustuu kokemuksiin, joita on saatu meneillään olevasta vammaiskorttipilotista ja vammaisille henkilöille tarkoitetusta EU:n pysäköintiluvasta.
- Alakohtaisten kumppanuuksien kehittäminen ja edistäminen Euroopan osaamisen teemavuoden 2023 osaamissopimuksen puitteissa.

E. Oikeus-, kuluttaja- ja tasa-arvoasiat

Politiikkakehys, tärkeimmät painopisteet ja nykyiset toimenpiteet

Komissio hyväksyi vuonna 2020 **romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevan EU:n strategiakehityksen**. Siinä esitetään kattava kolmpilarinen lähestymistapa, joka täydentää sosiaalista ja taloudellista osallisuutta edistämällä tasa-arvoa ja vahvistamalla osallistumista.

Kehykseen sisältyy EU:n tason tavoitteita ja määrällisiä päätavoitteita, jotta voidaan torjua romanivastaisuutta ja syrjintää, vähentää köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä, edistää osallistumista ja lisätä romanien yhtäläisiä mahdollisuuksia koulutukseen, työllisyyteen, terveydenhuoltoon ja asumiseen. Kulttuurin alalla kehys sisältää toiminnallisen tavoitteen **lisätä tietoisuutta romanien historiasta ja kulttuurista sekä edistää tunnustamista ja sovintoa**. Tämän tavoitteen indikaattorit voisivat liittyä **valtaväestön tietoisuuteen romanien historiasta, kirjallisuudesta, taiteesta, kulttuurista, musiikista ja politiikasta**, valtaväestön osallistumiseen romanien kulttuurifestivaaleihin ja muihin julkisiin tapahtumiin sekä valtaväestön tietoisuuteen romanikielestä ja romanien joukkotuhosta.

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=fi&pubId=8407&furtherPubs=yes>

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1556&langId=fi>

Jäsenvaltiot ovat vahvistaneet sitoutumisensa romanien tasa-arvon ja osallisuuden edistämiseen hyväksymällä yksimielisesti neuvoston suosituksen romanien tasa-arvosta, osallisuudesta ja osallistumisesta. Siinä esitetään erityistoimenpiteitä, jotka jäsenvaltiot voivat sisällyttää **romaneja koskeviin kansallisiin strategiakehyksiinsä**. Näihin kuuluvat muun muassa toimenpiteet, joilla lisätään opettajien ja muun kouluhenkilökunnan tietoisuutta romanien historiasta ja kulttuurista, edistetään romanien osallistumista yhteiskunta- ja talouselämään, politiikkaan, kulttuurielämään ja kansalaisvaikuttamiseen sekä lisätään tietoisuutta romanien kulttuureista, kielestä ja historiasta, myös romanien joukkotuhon liittyvän muistiperinnön osalta.

Komissio edistää myös **myönteisiä tapoja puhua romaneista ja myönteisiä romaniroolimalleja** ja lisää tietoisuutta romanien historiasta ja kulttuurista. Esimerkiksi Euroopan parlamentin isännöimän vuoden 2022 EU:n romaniviikon yhteydessä järjestetään tapahtuma, jolla lisätään tietoisuutta romanikielestä. Lisäksi komissio tukee kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman asiaa koskevia toimia.⁴⁹

Yleisemmällä tasolla on käynnissä toimia, joilla pannaan täytäntöön **EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelmaa**. Lisäksi käydään **uskontojen välistä vuoropuhelua**, erityisesti antisemitismin torjuntaa ja juutalaisen elämäntavan vaalimista koskevan EU:n strategian kautta.

Tulevat toimet:

- Jäsenvaltiot panevat täytäntöön **romaneja koskevat kansalliset strategiakehyksensä** vuoteen 2030 mennessä, mukaan lukien toimenpiteet, joilla edistetään tietoisuutta romanien taiteesta, historiasta ja kulttuurista.
- Komissio julkaisee syksyllä 2022 **arviointinsa kansallisista strategiakehyksistä**, arvioi jäsenvaltioiden tekemiä sitoumuksia ja antaa ohjeita tarvittavista parannuksista.
- Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman puitteissa tuetaan edelleen **toimia, joilla lisätään tietoisuutta romanien historiasta ja kulttuurista ja edistetään totuutta ja sovintoa**.
- Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman puitteissa tuetaan edelleen **toimia, joilla lisätään tietoisuutta juutalaisten elämästä ja kulttuuriperinnöstä holokaustin muistiperinnön valossa**.

F. Uusi eurooppalainen Bauhaus ja sen kulttuuriin perustuvaa kestävyttä edistävä horisontaalinen ulottuvuus

Viime vuosina esiin on noussut tarve tarttua ilmastonmuutoksen muodostamaan merkittävään haasteeseen ja koronapandemian vaikutuksiin. Kulttuurin ja kulttuuri- ja luovien alojen systeminen merkitys vihreän ja digitaalisen siirtymän mahdollisiin häiriövaikutuksiin reagoimisessa on vahvistunut, sillä niiden on todettu edistävän kestävästä yhteiskunnallista muutosta.

Uusi eurooppalainen Bauhaus (New European Bauhaus, NEB) on monialainen aloite, jonka tavoitteena on edistää vihreää siirtymää vastaamalla maailmanlaajuisiin haasteisiin paikkalähtöisillä ja innovatiivisilla ratkaisuilla, joissa yhdistyvät kestävyys, osallisuuden ja esteettisyyden arvot. Nämä arvot varmistavat, että suunnitelluissa ratkaisuissa käsitellään samanaikaisesti useita eri ulottuvuuksia. Ympäristöön, kohtuuhintaisuuteen ja saavutettavuuteen liittyvien näkökohtien lisäksi ratkaisuissa huomioidaan myös muita kuin toiminnallisia tarpeita ja pyrkimyksiä, jotta voidaan varmistaa laadukas

⁴⁹ [Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelma | Euroopan komissio \(europa.eu\)](#)

kokemus kaikille. Aloitteen innovointipotentiaali perustuu monitasoisiin, osallistaviin ja monialaisiin lähestymistapoihin, jotka on sisällytettävä yhteiskehittämisen- ja täytäntöönpanoprosesseihin. Tämä sitouttaa eri politiikanalat, tieteenalat ja toimijat kehittämään yhdessä uusia tapoja muuttaa kaikkia kansalaisten elämän osa-alueita: paikkoja, tuotteita, palveluja, ekosysteemejä, ajattelutapoja ja käyttäytymistä. Uutta eurooppalaista Bauhausia koskevassa tiedonannossa⁵⁰ korostetaan kulttuurin keskeistä roolia kestävyyshaasteisiin vastaamisessa ja myönteisen yhteiskunnallisen muutoksen tukemisessa. Taiteilijoilla ja kulttuuritoimijoilla on ratkaiseva rooli käyttäytymisen ja arvojen muuttamisessa.

Tiedonannossa mainitaan myös aikomus luoda uuden eurooppalaisen Bauhausin mahdollistava kehys, joka integroidaan kestävä kehityksen tavoitteisiin ja muihin asiaankuuluviin EU:n toimintapolitiikkoihin ja aloitteisiin. Lähes kaksi vuotta aloitteen käynnistämisen jälkeen aloite on integroitu EU:n eri politiikkoihin ja ohjelmiin (Horisontti Eurooppa, Life, EAKR, Digitaalinen Eurooppa, Erasmus+, Luova Eurooppa, Euroopan solidaarisuusjoukot ja sisämarkkinaohjelma).

Aloitteen ympärille on luotu monipuolinen, elinvoimainen ja jatkuvasti kasvava yhteisö, johon osallistuu yli 500 kumppania ja tukijaa verkostojärjestöistä, paikallisista kansalaisjärjestöistä, yrityksistä ja viranomaisista. NEB Lab on yksi uuden eurooppalaisen Bauhausin keskeisistä välineistä. Se toimii innovatiivisten yhteistyömallien testausalustana. NEB-yhteisö tekee yhteistyötä luodakseen vihreän siirtymän mahdollistavia välineitä, kehyksiä ja edellytyksiä, jotta voidaan käynnistää konkreettinen muutos ja ottaa käyttöön innovatiivisia ratkaisuja kentällä. Huhtikuusta 2022 lähtien NEB Labissa on aloitettu jo kahdeksan toimea, joista kolme on NEB-yhteisön itsensä käynnistämiä.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

Kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista edistäviä uuden eurooppalaisen Bauhausin toimia ovat muun muassa seuraavat:

- Kuusi kärkihanketta, jotka valittiin demonstroitihankkeita koskevan ehdotuspyynnön perusteella. Hankkeissa käsitellään muun muassa rakennusten kunnostamista, kiertotaloutta, taiteita, kulttuuriperintöä, koulutusta, älykkäitä kaupunkeja sekä kaupunkien ja maaseudun uudistamista. Koska hankkeet jakautuvat eri puolille Eurooppaa, ne tuottavat monenlaisia tuloksia, joita voidaan mukauttaa ja jäljitellä vastaavissa toimissa muualla Euroopassa ja sen ulkopuolella, jotta voidaan edistää tulevia hankkeita.
- NEB Lab on virtuaalinen tila, jossa NEB-yhteisö kokoontuu ehdottamaan konkreettisia hankkeita. NEB Lab -hankkeilla on kaksi tavoitetta: a) vihreän siirtymän mahdollistavien olosuhteiden luominen ja b) konkreettisen muutoksen käynnistäminen kentällä. NEB Lab seuraa komission toimintasuunnitelmaa, jota noudatetaan jo viidessä komission vetämässä hankkeessa⁵¹. Lisäksi NEB Lab kehittää yhteisölähtöisiä aloitteita ja tukee parhaillaan NEB-yhteisön ensimmäisiä innovatiivisia hankkeita, joissa pyritään saamaan aikaan konkreettisia muutoksia tietyissä kohteissa.

Tulevat toimet:

- Tuetaan edelleen NEB-aloitetta **ottamalla käyttöön EU:n rahoitusohjelmia**.
- Edistetään **NEB-yhteisön** alhaalta ylöspäin suuntautuvia aloitteita, myös NEB Labin kautta.

⁵⁰ [Komission tiedonanto Uusi eurooppalainen Bauhaus – Kaunista, kestävä, yhdessä.](#)

⁵¹ Nämä komission vetämät hankkeet koskevat seuraavia aiheita: merkintästrategia, pilottihanke yhteisrahoituksesta hyväntekeväisyysjärjestöjen kanssa, joukkorahoitus ja julkinen rahoitus, sääntelyn analysointi ja sääntelyyn liittyvät kokeilut sekä oppimispaikkojen muuttaminen.

- Kehitetään asteittain vuoropuhelua ja yhteistyötä EU:n ulkopuolisten maiden kanssa jakamalla ja kokeilemalla NEB-konseptia myös EU:n ulkopuolella.

G. EU:n kansainvälisiä kumppanuuksia ja kehitysyhteistyötä koskeva politiikka

Politiikkakehys ja tärkeimmät painopisteet

Kansainvälisiin kumppanuuksiin liittyvää komission työtä ohjaa yhteinen tiedonanto *Tavoitteena kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskeva EU:n strategia*. Siinä määritellään kolme keskeistä toiminta-alaa:

- Edistetään kulttuurien ja uskontojen välistä vuoropuhelua kulttuurien moniarvoisuuden ja keskinäisen ymmärryksen sekä monimuotoisuuden, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen parantamiseksi.
- Tuetaan kulttuurialaa ja luovia aloja, jotka tarjoavat mahdollisuuksia talouskasvuun ja työpaikkojen luomiseen.
- Edistetään kulttuuriperintöön liittyvää yhteistyötä, joka tuo yhteen yhteisöjä ja ihmisiä, vahvistaa heidän identiteettiään ja tukee kestäväää matkailua.

Komissio on edistänyt aktiivisesti sellaisia hankkeita ja toimia, joilla on suuri vaikutus kehityksen taloudelliseen ulottuvuuteen.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

Keskeisiä esimerkkejä:

- Tuki Unescon vuoden 2030 indikaattoreille

Hankkeessa toteutetaan pilottitoimia, joilla määritellään ja kehitetään temaattisten indikaattorien kehys, UNESCO Culture|2030 -indikaattorit. Tavoitteena on mitata ja seurata kulttuurin roolia ja panosta YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanossa.

Hankkeessa testataan ja parannetaan temaattisia indikaattoreita, joiden avulla maat ja kaupungit voivat tuoda esiin kulttuurin vaikutusta kestävään kehitykseen vapaaehtoisissa kansallisissa raporteissa ja paikallisissa katsauksissa. Hankkeen tulokset jaetaan kansainvälisillä foorumeilla, jotta varmistetaan, että kaikki sidosryhmät ottavat ne laajasti käyttöön.

Muita käynnissä olevia aloitteita:

- **Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä (NDICI)** tuetaan EU:n ulkopuolisten kumppanien toteuttamia kulttuuria ja kestäväää kehitystä koskevia aloitteita kansallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla.
- **AKT-maiden ja EU:n kulttuuriohjelmasta** tuetaan Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän maiden taiteilijoita ja taideteoksia.
- **Kulttuurialan innovatiivista rahoitusta koskevalla aloitteella** tuetaan kulttuurialaa ja luovia aloja rahoituksen saannissa ja yrittäjyysvalmiuksien parantamisessa.
- **Kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden kansainvälinen hanke ”Silk Road Heritage Corridors in Afghanistan, Central Asia and Iran”** on EU:n ja Unescon lokakuussa 2018 käynnistämä yhteishanke, jolla vahvistetaan kulttuurin vaikutusta kestävään kehitykseen kehittämällä kulttuuriperintöön perustuvaa matkailua. Pyrkimyksenä on tarjota matkailijoille laadukkaita kokemuksia silkkien kulttuuriperintöväylillä edunsaajamaissa.

- **Procultura-hankkeella edistetään työllisyyttä ja tulonmuodostusta musiikin, esittävien taiteiden ja lasten- ja nuortenkirjallisuuden osa-alueilla** sekä julkaisutoimintaa portugalinkielisissä Afrikan maissa (PALOP-maissa) ja Itä-Timorissa.
- **Identiteettien rakentamista ja jakamista koskevalla liiketoiminta-aloitteella** puututaan joihinkin epävakauden ja laittoman muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vahvistamalla identiteetin rakentamista edistäviä toimialoja, kuten kulttuurialaa ja luovia aloja, sekä käsittelemällä elämäntyylisiin liittyvien alojen arvoketjuja ja edistämällä luovan työn tuotteiden pääsyä uusille markkinoille.
- **CreatiFI-hankkeesta** tuetaan kulttuurialan ja luovien alojen rahoituksen saantia takausten ja lainojen avulla sekä rahoituksen välittäjien valmiuksien kehittämistä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän maissa.
- **EU:n ja Unescon asiantuntijavälineestä (EU-UNESCO Expert Facility)** tuetaan teknistä apua ja vertaismekanismeja tietämyksen ja parhaiden käytäntöjen jakamiseksi, jotta voidaan vahvistaa kulttuurialan ja luovien alojen toimintapolitiikkoja ja institutionaalisia ympäristöjä. Hankkeen tavoitteena on luoda kestäviä kulttuurialan hallintojärjestelmiä ja auttaa kehittämään sellaisia kulttuuri- ja luovia aloja, jotka edistävät osallistavaa sosiaalista ja taloudellista kehitystä ja köyhyyden vähentämistä.

Tulevat toimet:

- Tuetaan kulttuuripolitiikan ja kulttuuri- ja luovien alojen institutionaalisia ympäristöjä ja kerätään näyttöä **kulttuurialan temaattisten indikaattoreiden ja toimintapolitiikkojen kehittämiseksi**.
- Tuetaan Afrikan ja Euroopan välistä **kulttuuriyhteistyötä** ja Saharan eteläpuolisen Afrikan kulttuuriperintöä **kestävän kehityksen, rauhan, työllisyyden ja kasvun edistämiseksi**.

H. Naapuruus- ja laajentumiskeskittämiskäytäntö

Politiikkakehitys ja tärkeimmät painopisteet

Euroopan uudessa kulttuuriohjelmassa korostetaan, että kulttuuria ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua olisi hyödynnettävä yhteenkuuluvuuden edistäjänä ja sosioekonomisen kehityksen moottorina. Yhteisen tiedonannon *Tavoitteena kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskeva EU:n strategia* mukaan kulttuurilla ja kulttuurienvälisellä vuoropuhelulla on keskeinen rooli sovinnon edistämiseksi. Tämä tarkoittaa, että kunkin naapurialueen osalta tarvitaan erilaisia toimintapolitiittisia asiakirjoja.

Eteläistä naapurustoa koskevaan monivuotiseen alueohjelmaan on sisällytetty painopistealaa 1 ”Inhimillinen kehitys, hyvä hallintotapa ja oikeusvaltioperiaate” erityistavoite 4 **”Kulttuurin tukeminen inhimillisen kehityksen ja paremman elämänlaadun edellytyksenä”**. EU tukee kulttuuria keskeisenä osana yhteisöllistä elämää ja yhteisön rakentamisprosessia.

Euroopan uudessa kulttuuriohjelmassa todetaan myös, että komissio edistää kulttuurialaa ja luovia aloja Länsi-Balkanin alueella muun muassa liittymistä valmistelevan tukivälineen kautta. Lisäksi se kehittää alueellisia kulttuuriyhteistyöstrategioita alkaen Länsi-Balkanista.

Tiedonannossa *Uskottavat jäsenyyshälyt ja EU:n tehostettu sitoumus Länsi-Balkanin maille* (Länsi-Balkanin strategia), korostetaan, että alueellinen yhteistyö ja hyvät naapuruussuhteet Länsi-Balkanilla ovat olennaisia edellytyksiä edistymiselle kohti EU-jäsenyyttä sekä alueen sosioekonomisen kehityksen edistämiseksi kulttuurin avulla. Kulttuuriyhteistyön tehostaminen alueen kanssa ja sen sisällä on yksi Länsi-Balkanin strategian lippulaiva-aloitetta 6 tukevista toimista.

Itäisen kumppanuuden osalta heinäkuussa 2021 julkaistussa yhteisessä valmisteluasiakirjassa *Recovery, Resilience and Reform: post-2020 Eastern Partnership priorities* ehdotetussa painopisteessä ”Investoiminen ihmisiin ja tietämykseen” määritellään seuraavat tavoitteet:

- Maksimoidaan **kulttuurialan ja luovien alojen mahdollisuudet sosioekonomisen kehityksen vetureina**.
- Vahvistetaan **kulttuuriyhteistyötä ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua** muun muassa lisäämällä osallistumista Luova Eurooppa -ohjelmaan, EU4Culture-ohjelmaan ja muihin aloitteisiin.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

- **”Thaqafa Daayer Maydoor”** on nelivuotinen alueellinen ohjelma (2020–2024), jolla edistetään kulttuuriekosysteemiä eteläisen naapuruston alueella.
- **”CREACT4MED”** on nelivuotinen alueellinen ohjelma (2020–2024), jonka yleisenä tavoitteena on vahvistaa kulttuurin ja luovuuden roolia työllisyyden ja selviytymiskyvyn edistäjinä. Siinä keskitytään eteläisen naapuruston nuorisoon ja naisryttäjiin.
- **Länsi-Balkanin Luova Eurooppa -ikkunan** tavoitteena on lisätä Länsi-Balkanin kulttuuriorganisaatioille annettavaa rahoitustukea perustamalla Luova Eurooppa -ohjelmaan erityinen Länsi-Balkania koskeva rahoitusikkuna. Tämä toteutettiin erityisellä ehdotuspyynnöllä, jolla rahoitettiin hankkeita useilla eri aloilla. Näihin kuuluivat muun muassa kääntäminen ja julkaisutoiminta, arkkitehtuuri, videotaide, maalaus ja piirtäminen, teatteri, tanssi, graafinen taide, musiikki, aineeton kulttuuri, museot ja historialliset kohteet ja rakennukset.
- **Kulttuuria ja luovuutta koskevalla Länsi-Balkanin alueellisella ohjelmalla** – jonka määrärahat ovat 8 miljoonaa euroa ja joka on Länsi-Balkanin strategian mukainen – pyritään edistämään kulttuurienvälistä vuoropuhelua ja vahvistamaan kulttuurialan ja luovien alojen sosioekonomisia vaikutuksia Länsi-Balkanilla.
- **EU4Culture**-hankkeen tavoitteena on tehdä kulttuurista kasvun ja sosiaalisen kehityksen moottori koko itäisen kumppanuuden alueella. Sillä tuetaan kulttuurialan kasvavaa roolia talouskehityksen edistäjänä. Hankkeen alueidenvälinen lähestymistapa edistää kulttuurienvälistä vuoropuhelua ja tiedonvaihtoa itäisen kumppanuuden maissa ja parantaa paikallista hallintoa kulttuurialalla.

Tulevat toimet:

- Parhaillaan valmistellaan **eteläistä naapurustoa koskevaa uutta kulttuuriohjelmaa** vuodeksi 2023, jolla EU tukee kulttuurialan työntekijöitä yhteisöjen rakentamisen edistäjinä.

I. Koulutus ja nuorisopolitiikka

Ilmastoasioita edistävän koulutuksen koalitio on alhaalta ylöspäin suuntautuva, yhteisesti luotu aloite koulutusyhteisön osallistamiseksi EU:n, kansallisella ja paikallisella tasolla. Se on yksi eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista vuoteen 2025 mennessä käsittelevän tiedonannon lippulaivahanke ja siten keskeinen väline, jolla voidaan tehokkaasti koota ja jakaa koulutusyhteisön käynnistämiä aloitteita ja hankkeita, joilla tuetaan siirtymistä kohti ilmastoneutraaliutta. Tähän liittyy myös erityisesti ”vihreiden taitojen” kehittäminen ja käyttäytymisen muuttaminen sekä yhteyksien luominen muihin aloitteisiin, kuten ilmastososioimukseen tai uuteen eurooppalaiseen Bauhausiin.

EU:n nuorisostrategia muodostaa kehyksen EU:n nuorisopolitiittiselle yhteistyölle vuosiksi 2019–2027 26. marraskuuta 2018 annetun neuvoston päätöslauselman pohjalta. Strategia käsittää 11 nuorisotavoitetta ja kolme pilaria (osallistaminen, yhdistäminen ja vaikutusmahdollisuudet), joilla pyritään edistämään

nuorten merkityksellistä yhteiskunnallista, taloudellista, sosiaalista, kulttuurista ja poliittista osallistumista. Sillä tuetaan myös nuorten luovuuden kehittämistä sekä heidän mahdollisuuksiaan käyttää kulttuurialan ja luovien alan työkaluja. Lisäksi strategian tavoitteena on tarjota uusia teknologioita, joilla tuetaan nuorten luovuutta ja innovointia ja lisätään nuorten kiinnostusta kulttuuria, taidetta ja tiedettä kohtaan.

Komissio tukee näitä tavoitteita muun muassa seuraavilla rahoitusohjelmilla, toimintapolitiikoilla ja tutkimuksilla:

- Erasmus+ -ohjelmalla tuetaan luovuutta ja innovointia yhteistyöhankkeissa
- Euroopan solidaarisuusjoukot tukevat eurooppalaista kulttuuriperintöä vapaaehtoishankkeiden kautta
- neuvoston päätelmät nuorten kulttuurimahdollisuuksista (marraskuu 2010)
- neuvoston päätelmät nuorten luovuuden ja innovointikyvyn edistämisestä (toukokuu 2012)

Vuosi 2022 on **Euroopan nuorison teemavuosi**, jonka tavoitteena on tuoda esiin Euroopan nuorten merkitystä paremman – vihreämmän, osallistavamman ja digitaalisemman – tulevaisuuden rakentamisessa. Se tarjoaa nuorille mahdollisuuksia oppia, jakaa näkemyksiään, tavata ihmisiä ja osallistua toimintaan kaikkialla Euroopassa. Teemavuosi kattaa yhdeksän politiikan alaa, joista yksi on kulttuuri. Vuoden aikana toteutetaan muun muassa lippulaiva-aloite ”Nuoriso tutustuu kulttuuriin DiscoverEU-aloitteen ansiosta vuonna 2022”.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

- Ilmastoasioita edistävän koulutuksen koalitio käynnisti helmikuussa 2022 tiiviissä yhteistyössä uuden eurooppalaisen Bauhausin kanssa yhteisen kiinnostuksenilmaisupyynnön, jossa pyydettiin koulutus- ja osaamiskeskustoja kehittämään uuden eurooppalaisen Bauhausin mukaisia hankkeita, joissa yhdistyvät muotoilu, kestävyys ja uudet opetusmenetelmät.
- Kulttuuriperintöä edistetään nuorten keskuudessa DiscoverEU-matkoilla (osana Erasmus+ -ohjelmaa) sekä eri puolilla Eurooppaa järjestettävillä DiscoverEU-tapaamisilla.
- Neuvosto hyväksyi toukokuussa 2022 komission ehdotuksen neuvoston suositukseksi ympäristökestävyyttä koskevasta oppimisesta⁵². Siinä suositellaan, että jäsenvaltiot asettavat vihreää siirtymää ja kestävä kehitystä koskevan oppimisen yhdeksi koulutuspolitiikan ja -ohjelmien prioriteettialoista.
- Vihreän siirtymän vahva painottaminen eurooppalaisen koulutusalueen strategisissa painopisteissä⁵³ ja STEAM-lähestymistavan edistäminen EU:n koulutuksen muutosohjelmassa yhdistämällä luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan alat (STEM-alat) taiteisiin⁵⁴.

Tulevat toimet:

- Varmistetaan **Euroopan nuorisoa koskevan teemavuoden 2022 seuranta**.
- Jatketaan **Erasmus+- ja Euroopan solidaarisuusjoukkojen ohjelmista annettavaa tukea** kulttuurille, luovuudelle ja innovoinnille sekä edistetään EU:n arvoja ja kulttuuriperintöä koskevaa oppimista.
- Edistetään edelleen **DiscoverEU-lippulaiva-aloitetta**.

⁵² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/fi/pdf>

⁵³ [EUR-Lex - 52020DC0625 - FI - EUR-Lex \(europa.eu\)](#): COM(2020) 625 final.

⁵⁴ Tässä yhteydessä ’taiteilla’ tarkoitetaan laajasti luovia taiteita, kulttuuria ja kieliä sekä myös humanistisia tieteitä ja yhteiskuntatieteitä. Ajatuksena on lisätä tieteidenvälisyyttä ja korostaa käytännön oppimisen ja opetuksen avulla STEM-alojen merkitystä ekologisten, kulttuuristen, taloudellisten ja yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisessa.

- Lisätään synergioita ilmastoasioita edistävän koulutuksen koalition ja muiden kestävyyttä ja ilmastotoimia koskevien toimintapolitiikkojen ja aloitteiden välillä.

J. Sisämarkkinat ja teollisuuspolitiikka

Politiikkakehys ja painopisteet

Euroopan teollisuusstrategiassa ja sen päivityksessä⁵⁵ yksilöidään 14 teollista ekosysteemiä, joista yksi on kulttuuriala ja luovat alat. Teollisia ekosysteemejä koskevalla lähestymistavalla, joka kattaa kaikki arvoketjussa toimivat julkiset ja yksityiset toimijat (pienistä startup-yrityksistä suuryrityksiin, korkeakouluista tutkimuslaitoksiin ja palveluntarjoajista tavarantoimittajiin), pyritään auttamaan kulttuurialan ja luovien alojen elpymistä ja skaalautumista ja samalla hyödyntämään vihreää ja digitaalista siirtymää.⁵⁶

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

Worth-kumppanuushanke⁵⁷ on erityisen hyvä esimerkki. Hankkeessa on sitouduttu kehittämään **älykkäämpää, kestävämpää ja osallistavampaa kasvua suunnitteluratkaisujen avulla** auttamalla elämäntyyliin liittyvien alojen pk-yrityksiä löytämään vihreitä ja osallistavia ratkaisuja liiketoimintaprosessiensa, tuotteidensa ja palvelujensa parantamiseksi. Pk-yritykset muodostavat 99 prosenttia kaikista EU:n yrityksistä ja ovat luoneet noin 85 prosenttia uusista työpaikoista viime vuosikymmeninä. Niillä on usein vaikeuksia löytää vihreitä, digitaalisia ja osallistavampia ratkaisuja ja säilyttää samalla kilpailukykyänsä. Siksi Worth-hanke tarjoaa pk-yrityksille kohdennettua tukea yrityshautomo-ohjelman⁵⁸ muodossa, jolla pyritään luomaan kumppanuuksia suunnittelijoiden, valmistajien, käsityöläisten ja teknologiayritysten välille uusien liikeideoiden kehittämiseksi. Ohjelmassa keskitytään elämäntyyliin liittyviin aloihin, kuten tekstiili- ja vaatetusteollisuuteen, jalkineisiin, nahkaan ja turkikseen, huonekaluihin, kodin sisustukseen, koruihin ja asusteisiin. **Kumppanuuksissa on käsiteltävä kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisia haasteita, kuten kiertotaloutta ja vihreää taloutta tai sosiaalista innovointia.** Vuodesta 2017 lähtien Worth-kumppanuushankkeella on jo tuettu 217:ää kansainvälistä kumppanuutta, ja vuoteen 2025 mennessä tuetaan noin 135:tä uutta kumppanuutta.

Lisäksi komissio tukee kulttuurialaa ja luovia aloja ja erityisesti luovia yrityksiä ja yrittäjiä monialaisten yritystukiverkostojen, kuten Yritys-Eurooppa-verkoston (EEN)⁵⁹ ja Euroopan klusteriyhteistyöfoorumin (ECCP)⁶⁰, kautta (pk-yritysten tukeminen, verkostoituminen, kansainvälistyminen, yritysten väliset yhteydet jne.). Erityistoimilla edistetään osaamista, ammattimaistumista ja työpaikkakoulutusta seuraavin keinoin:

⁵⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_fi sekä COM(2021) 350 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0350&from=FI>

⁵⁶ Vuotuinen sisämarkkinaraportti 2021, s. 98–104, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/swd-annual-single-market-report-2021_en.pdf

⁵⁷ [Worth-kumppanuushanke \(europa.eu\)](https://europa.eu/worth-kumppanuushanke).

⁵⁸ Yrityshautomo-ohjelma käsittää seuraavat osa-alueet: a) taloudellinen tuki, b) liiketoimintastrategiaa ja teknologian kehittämistä koskeva valmennus, c) teollis- ja tekijänoikeuksia ja niiden suojaamista koskeva oikeudellinen neuvonta, d) osallistuminen näyttelyihin ja messuille, e) verkostoituminen ja ammatilliset yhteydet sekä f) taloudellisia ja rahoitusmahdollisuuksia koskeva neuvonta.

⁵⁹ Enterprise Europe Network | Enterprise Europe Network (europa.eu)

⁶⁰ Homepage | European Cluster Collaboration Platform

- Erasmus nuorille yrittäjille -ohjelma⁶¹ (yrittäjä- ja johtamiskokemusten vaihdon helpottaminen sekä ammattimaistumisen, osaamisen ja työpaikkakoulutuksen tukeminen)
- kannustamalla sidosryhmiä perustamaan laaja-alainen osaamiskumppanuus kulttuurialan ja luovien alojen ekosysteemiä varten. Kumppanuus käynnistettiin 28. huhtikuuta 2022 osaamissopimuksen⁶² puitteissa, ja siihen osallistuu yli 100 jäsentä, jotka ovat sitoutuneet parantamaan työntekijöidensä osaamista ja houkuttelemaan lahjakkuuksia kulttuurialalle ja luoville aloille.

Tulevat toimet:

Worth-kumppanuushankkeen puitteissa:

- Toteutetaan mentorointiohjelma valituille 65 kansainväliselle kumppanuudelle (2022).
- Käynnistetään kiinnostuksenilmaisupyynnöt uusien kumppanuuksien valitsemiseksi vuonna 2023.
- Parannetaan osaamista, jotta voidaan edistää kulttuurialan ja luovien alojen kilpailukykyistä ja kestävä kehitystä digitaalisessa ympäristössä, sekä vihreää siirtymää varten.

K. Tutkimus ja innovointi

Politiikkakehys ja tärkeimmät painopisteet

EU:n Horisontti 2020 -puiteohjelmasta (2014–2020) myönnettiin 77 miljardia euroa tutkimus- ja innovointitoimiin, jotka liittyvät ohjelman kolmeen painopisteeseen. Nämä ovat ”Huipputason tiede”, ”Teollisuuden johtoasema” ja ”Yhteiskunnalliset haasteet”. Kulttuuria käsiteltiin ensisijaisesti painopisteessä ”Yhteiskunnalliset haasteet”. Kauden 2021–2027 Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan on sisällytetty erillinen ”**Kulttuuri, luovuus ja osallisuutta edistävä yhteiskunta**” -tutkimusklasteri (klusteri 2). Sen kokonaisbudjetti on 2,28 miljardia euroa, josta on vuosina 2021 ja 2022 käytettävissä 400 miljoonaa euroa. Klusterissa 2 keskitytään kolmeen toiminta-alaan, jotka kaikki ovat merkityksellisiä kestävä kehityksen tavoitteiden kannalta. Nämä ovat ”Demokratia ja hallintotapa”, ”Kulttuuriperintö”, ”Kulttuuriala ja luovat alat” sekä ”Sosiaaliset ja taloudelliset muutokset”. Lisäksi klusterissa kiinnitetään erityistä huomiota uusien kulttuuri-ilmaisun muotojen syntyminen tukemiseen.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

Kulttuuriperintöä sekä kulttuurialaa ja luovia aloja koskevasta tavoitealueesta 2 investoitiin yli 100 miljoonaa euroa ehdotuspyyntöihin vuosina 2021 ja 2022 kolmen pääpilarin kautta: (vihreät, digitaaliset ja innovointitoimet). Kulttuuri edistää niissä kestävä kehityksen tavoitteita käsittelemällä taloudellista kilpailukykyä ja innovointia, sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta sekä ympäristökestävyyttä ja ilmastotoimia. Tämän tavoitealueen tutkimus- ja innovointitoimilla pyritään suojelemaan, säilyttämään ja ennallistamaan paremmin Euroopan kulttuuriperintöä, edistämään taiteita ja lisäämään Euroopan kulttuurialan ja luovien alojen kilpailukykyä käyttämällä vihreämpiä ja digitaalisia teknologioita ja huipputekniikkaa.

Ensimmäiseen, vuosia 2021 ja 2022 koskevaan työohjelmaan sisältyi tutkimustoimia, joissa kulttuuriala ja luovat alat toimivat innovoinnin vetureina ja jotka edellyttivät aktiivista osallistumista monitieteiseen ja monialaiseen tutkimusyhteistyöhön. Keskeisiä teemoja olivat muun muassa seuraavat:

⁶¹ https://ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/erasmus-young-entrepreneurs_en

⁶² <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1534&langId=fi> sekä https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_fi

- vihreät teknologiat ja materiaalit kulttuuriperintöä varten
- museoiden ja kulttuurilaitosten osallistava hallinnointi ja kestävä rahoitus
- kulttuuriala ja luovat alat innovoinnin ja kilpailukyvyyn edistäjänä
- kulttuuriperinnön säilyttäminen ja parantaminen kehittyneiden digitaaliteknologioiden avulla
- perinteiset käsityöalat ja tulevaisuuden teknologiat
- kilpailukykyinen, oikeudenmukainen ja kestävä eurooppalainen musiikkiekosysteemi
- Euroopan elokuvateollisuuden kansainvälinen kilpailukyky
- ilmastonmuutoksen ja luonnonkatastrofien vaikutukset kulttuuriperintöön
- yhteiskuntaa muokkaavat pelit ja kulttuuri
- uusi eurooppalainen Bauhaus – vihreämmän ja oikeudenmukaisemman elämäntavan rakentaminen luovissa ja osallistavissa yhteiskunnissa arkkitehtuurin, muotoilun ja taiteen avulla.

Lisäksi Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) perusti 22. kesäkuuta 2022 **kulttuurialaan ja luoviin aloihin keskittyvän osaamis- ja innovaatioyhteisön (EIT Culture and Creativity)**. Se tuo yhteen korkeakoulujen, tutkimuksen ja liike-elämän keskeiset toimijat, jotta asiaankuuluvien alojen innovointipotentiaali voidaan hyödyntää. Osaamis- ja innovaatioyhteisö edistää myös digitaalista ja vihreää siirtymää ja yhteiskunnallista muutosta.

Edellä mainitun klusterin ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman kulttuuri- ja luoville aloille suunnattujen toimien lisäksi kulttuurin ja kestävä kehityksen tutkimustavoitteiden välillä on yhteyksiä myös **klusterissa 5 ”Ilmasto, energia ja liikkuvuus”**. Erityisesti sen **tavoitealueeseen 4** sisältyy erityisiä teemoja ja toimia, joilla edistetään energiatehokkuusstrategioiden soveltamista myös historiallisten rakennusten kunnostamiseen. Tavoitealueen aiheena on **rakennukset ja teollisuuslaitokset energiasiirtymässä**, ja sen tavoitteena on saavuttaa tehokkaampi ja kestävämpi rakennuskanta rakennusten kunnostamisen ja nykyaikaistamisen avulla. Lisäksi tavoitealueeseen 4 sisältyvän yhteisohjelmoidun **Built4people**-kumppanuuden tarkoituksena on rahoittaa ihmiskeskeistä ja kestävästi rakennettua ympäristöä edistäviä tutkimus- ja innovointihankkeita ja tuoda yhteen julkisia ja yksityisiä sidosryhmiä luomaan tutkimus- ja innovointipolkuja kohti kestävyyttä ja parempaa elämää. Tämä lähestymistapa yhdessä kestävyteen keskittymisen kanssa tuo tästä kumppanuudesta rahoitettaviin toimiin ja aiheisiin sosiaalisen ja kulttuurisen ulottuvuuden, joka vastaa pitkälti rakennettua ympäristöä koskevia uuden eurooppalaisen Bauhausin periaatteita (esimerkiksi kulttuuriperinnön ja laadukkaan kokemuksen suhteen). Tavoitealueen 4 tärkeimpiä odotettuja vaikutuksia ovat muun muassa laadukkaamman, kohtuuhintaisemman ja osallistavamman rakennetun ympäristön saavuttaminen, ilmastonmuutoksen hillitseminen ja ympäristön suojeleminen, kulttuuriperinnön turvaaminen, kestävyys, kiertotalouden ja esteettisyyden huomioon ottaminen sekä parempien elinolojen varmistaminen. Lisäksi Horisontti 2020 -puiteohjelman klusterihankkeisiin perustuvat asiaankuuluvat kulttuurikaupunkialoitteet⁶³ ovat luoneet perustan useille yhteistyöhön perustuville ja yhteisölähtöisille toimille. Niillä on keskeinen rooli historiallisten kaupunkialueiden muuttamisessa ja niiden uudistamiseen tähtäävien ratkaisujen edistämässä covid-19-pandemian jälkeen. Komissio esimerkiksi koordinoi Horisontti 2020 -ohjelman asiantuntijaryhmän työtä, jonka aiheena oli ”Ihmiskeskeinen kaupunki: mahdollisuuksia kansalaisille tutkimuksen ja innovoinnin avulla”. Ryhmän selvitys julkaistiin vuonna 2020.⁶⁴ Lisäksi komissio kartoitti kaikki kaupunkialoitteet, myös kulttuuria koskevat aloitteet, vuosiraportissaan ”EU research & innovation for and with cities” (kesäkuu 2021).⁶⁵

⁶³ Ks. Horisontti 2020 -ohjelman sisältyvä Euroopan kaupunkien manifesti (Manifesto of European Cities).

⁶⁴ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5b85a079-2255-11ea-af81-01aa75ed71a1>

⁶⁵ [Euroopan unionin julkaisutoimisto, ”EU research & innovation for and with cities” \(europa.eu\),](https://european-cities.eu/en/eu-research-innovation-for-and-with-cities/)

Tulevat toimet:

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman klusteri 2 (tavoiteala 2 ”Kulttuuriperintö sekä kulttuuriala ja luovat alat”)

- Tuetaan edelleen kaikkia **kolmea alaa (vihreät, digitaaliset ja innovatiiviset toimet) YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi**. Tavoitteena on erityisesti eurooppalaisten kulttuuriperintöalan ammattilaisten ja tutkijoiden tarpeita vastaavien **digitaalista yhteistyötä ja yhteiskehittämistä koskevien mahdollisuuksien laajentaminen**. Tätä varten ryhdytään kehittämään vuodesta 2023 alkaen **eurooppalaisen lainkäyttövallan piiriin kuuluvaa** Euroopan kulttuuriperintöä tukevaa yhteistoiminnallista pilvipalvelua (European Collaborative Cultural Heritage Cloud, ECCCH).
- Varmistetaan kulttuuriperinnön ennallistaminen ja säilyttäminen käynnistämällä **uusien ympäristöystävällisten teknologioiden ja menetelmien kehittäminen, jotta Euroopasta tulee kulttuuriperinnön kestävän hoidon edelläkävijä**.
- Julkaistaan ehdotuspyyntöjä aiheista, kuten **kulttuuriala ja luovat alat osallistavan ilmastomuutoksen edistäjinä, missä otetaan huomioon myös uuden eurooppalaisen Bauhausin keskeiset arvot** (kestävyys, osallisuus ja esteettisyys), sekä **kulttuurimatkailu maaseudun ja syrjäisten alueiden kestävän kehityksen tukena**.
- Kehitetään kehys kokonaisvaltaiselle lähestymistavalle tutkimukseen ja innovointiin, jolla edistetään kulttuuriperinnön ympäristöön liittyvää, yhteiskunnallista ja kulttuurista kestävyyttä sellaisessa mittakaavassa, jota yksikään jäsenvaltio tai Euroopan komissio ei pystyisi yksi saavuttamaan.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman klusteri 5

- Tulevassa työohjelmassa tavoitealueeseen 4 on sisällytetty aihe, joka koskee **historiallisten rakennusten varustamista puhtaaseen energiaan siirtymistä varten**.

EIT:n kulttuurialaa ja luovia aloja käsittelevä osaamis- ja innovaatioyhteisö

- Käynnistetään EIT:n kulttuurialaa ja luovia aloja käsittelevän osaamis- ja innovaatioyhteisön toiminta vuonna 2023.⁶⁶

L. Digitaalitalous ja -yhteiskunta

Komissio julkaisi 10. marraskuuta 2021 suosituksen **yhteisestä eurooppalaisesta kulttuuriperinnön data-avaruudesta**. Sen tarkoituksena on valmistella yhteistä eurooppalaista kulttuuriperinnön data-avaruutta ja auttaa siten kulttuuriperintölaitoksia vauhdittamaan digitointi- ja säilyttämistoimiaan sekä hyödyntämään digitaalisen siirtymän tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on lisätä digitoitujen kulttuuriperintövarojen uudelleenkäyttöä, erityisesti 3D-muodossa, useilla tärkeillä aloilla, kuten koulutuksessa, kestävässä matkailussa sekä kulttuurialalla ja luovilla aloilla, millä on myönteinen vaikutus talouskasvuun. Yhteinen eurooppalainen kulttuuriperinnön data-avaruus perustuu eurooppalaiseen digitaalipalvelujen infrastruktuuriin ja laajentaa sen nykyisiä toimintoja.

3D-muotoon digitoidut kulttuuriperintövarat voivat olla ilmastoon liittyviä vaikutuksia, sopeutumista ja sietokykyä koskevan merkittävän tietämyksen lähde (3D-teknologia mahdollistaa esimerkiksi perintövarojen ainetta rikkomattoman analysoinnin, vahinkojen visualisoinnin ja tiedot muun muassa ennallistamista ja suojelua varten). Samoin ne voivat olla ratkaisevan tärkeitä ilmastonmuutoksen

<https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1>

⁶⁶ <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity>

selviytymiskyvyn lisäämisessä ja kulttuuriperintöön kuuluvien monumenttien, rakennusten ja kohteiden ennaltaehkäisevän suojelun tukemisessa.

Kulttuuriperinnön data-avaruus edistää myös kestävä kehityksen tavoitetta 4 (”Hyvä koulutus”), koska data-avaruuden digitoidut kulttuuriperintövarat tarjoavat myös monia näkökulmia historialliseen, tieteelliseen ja kulttuuriseen kehitykseen Euroopassa ja sen ulkopuolella.

Kulttuuriperintövarojen digitointi ja uudelleenkäyttö voivat luoda uusia työpaikkoja paitsi kulttuuriperintöalalla myös muilla kulttuuri- ja luovilla aloilla, kuten videopeli- ja elokuvateollisuudessa, mikä edistää kestävä kehityksen tavoitetta 8 (”Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua”). Lisäksi kulttuuriperinnön data-avaruus vahvistaa yhteistyötä, kumppanuuksia ja yhteistoimintaa digitaalisen kulttuuriperinnön alalla toimivien datakumppanien (esimerkiksi museot, galleriat, kirjastot ja arkistot kaikkialla Euroopassa), keruuorganisaatioiden ja asiantuntijoiden verkoston kanssa, mikä edistää talouskasvua

Kulttuuriperinnön data-avaruus edistää myös kestävä kehityksen tavoitetta 9 (”Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja”), koska se edistää innovointia ja uusien palvelujen ja sovellusten luomista digitoitujen kulttuuriperintövarojen käytön ja uudelleenkäytön avulla useilla keskeisillä alueilla (esimerkiksi koulutus, älykkäät kaupungit ja ympäristömallinnus, kestävä matkailu – matkailun data-avaruuden ohella – ja kulttuurialan luovat alat). Korkealaatuiset digitoidut kulttuurivarat tarjoavat uusia tapoja käyttää kulttuuriaineistoa digitaalisesti ja nauttia siitä yhteiskuratoinnin, yhteissuunnittelun ja joukkoistamisen avulla, mikä lisää yleisön osallistumista.

Audiovisuaalipolitiikan alalla joulukuussa 2020 hyväksytyssä media- ja audiovisuaalialan toimintasuunnitelmassa⁶⁷ on otettu käyttöön väline, jolla luodaan **yhteinen menetelmä audiovisuaalisten tuotantojen hiilidioksidipäästöjen laskentaa varten Euroopan audiovisuaalialalle** (vuonna 2023 toteutettava viherryttämistä koskeva toimenpide 6). Komissio on myös tukenut **tiedotuskampanjaa, jolla edistetään monimuotoisuutta audiovisuaalialalla** ja autetaan alaa sopeutumaan yhteiskunnallisiin muutoksiin (moninaisuutta koskeva toimenpide 8).

Tulevat toimet:

- Otetaan käyttöön **kulttuuriperinnön data-avaruus**.
- Jatketaan **media- ja audiovisuaalialan toimintasuunnitelman** täytäntöönpanoa.

M. Ilmastotoimet ja ympäristöpolitiikka

Politiikkakehys ja keskeiset painopisteet

Komissio käynnisti **eurooppalaisen ilmastopimusaloitteen** vuonna 2020 osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Aloitteen tavoitteena on tunnustaa alhaalta ylöspäin suuntautuvan toiminnan merkitys, jotta kaikki sukupolvet ja paikallisyhteisöt otetaan mukaan siirtymiseen selviytymiskykyiseen ja ilmastoneutraaliin yhteiskuntaan. Toimilla pyritään tukemaan alhaalta ylöspäin suuntautuvia aloitteita tarjoamalla tietoa ilmastosiirtymästä, kehittämällä sidosryhmille ja kansalaisille yhteistyötiloja ja auttamalla uusien aloitteiden käynnistämisessä.

Ilmastopimuksen avulla kansalaiset ja yhteisöt voivat esitellä ilmastotoimiaan ja tehdä sitoumuksia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi Count Us In -foorumia kautta.

Näiden välineiden tavoitteena on ottaa kansalaiset mukaan luomaan yhdessä paikallisia ilmastoviestejä, joissa otetaan huomioon myös kulttuuriperintö ja tausta, sekä testaamaan uusia toimintamalleja paikallisyhteisöissä. Ilmastopimuksella tuetaan paikallisyhteisöjen yhteisiä luovia innovatiivisia

⁶⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0784&from=EN>

prosesseja, joissa esimerkiksi poliittiset päättäjät ottavat kansalaiset mukaan keskusteluihin ilmastomuutoksesta ja ympäristönsuojelusta kaupungeissa. Ilmastopimus tuottaa lisäarvoa edistämällä yhteistyötä eri osapuolten (kuten taiteilijoiden, kulttuurikeskusten, kansalaisjärjestöjen, paikallishallinnon ja yritysten) välillä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Taiteilijat, vaikuttajat, pormestarit ja muut ilmastotoimiin sitoutuneet kansalaiset voivat tukea yhteisöissään jo käynnissä olevaa työtä ryhtymällä **ilmastosopimuksen lähettiläiksi**. Lähettiläät voivat osaltaan auttaa tiedottamaan ilmastotoimista ja innostamaan ja tukemaan ilmastotoimia paikallisyhteisöissä ja -verkostoissa.

Kun on kyse ympäristöpolitiikasta, yhteiskunnallinen ja taloudellinen muutos, jota tarvitaan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamiseksi, ei voi tapahtua ilman koko yhteiskunnan sitoutumista. Tämä edellyttää sosiaalisten normien, arvojen ja käsitysten muutosta, eli kulttuurin muutosta, kuten vihreän kehityksen ohjelman painopisteissä tunnustetaan. Samoin luonnon monimuotoisuutta koskevalla valistustyöllä edistetään luonnonlukutaitoa, empatiaa, solidaarisuutta ja luonnosta huolehtimista sekä monialaisia lähestymistapoja, joilla autetaan ihmisiä ymmärtämään taloudellisten, sosiaalisten ja luonnonjärjestelmien keskinäisiä yhteyksiä.

EU:n maisemapiirteet, luonnon monimuotoisuus ja luonnonsuojelualueet (Natura 2000) muodostavat Euroopan aineettoman perinnön ja perustan tulevaisuudellemme. Tuoreimmassa Eurobarometri-tutkimuksessa tarkasteltiin eurooppalaisten asenteita luonnon monimuotoisuutta kohtaan. Siinä vahvistettiin, että eurooppalaiset välittävät syvästi luonnosta ja sen monimuotoisuudesta ja odottavat EU:n toimivan niiden suojelemiseksi. Tärkeimpinä toimina mainittiin luonnon ja luonnon monimuotoisuuden ennallistaminen vahinkojen korjaamiseksi sekä parempi tiedottaminen kansalaisille luonnon ja luonnon monimuotoisuuden merkityksestä. Sama tutkimus osoittaa myös, että vain harvat kansalaiset ovat tietoisia Natura 2000 -verkostosta sekä EU:n ja jäsenvaltioiden toimista Natura-alueiden suojelemiseksi.

Tästä syystä **vuoteen 2030 ulottuvassa EU:n biodiversiteettistrategiassa** korostetaan, että on tärkeää lisätä tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta ja ottaa luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemit huomioon perusasteen opetuksessa, korkeakouluissa ja ammatillisessa koulutuksessa. Vuoden 2020 jälkeistä maailmanlaajuisista biodiversiteettikehystä koskevissa kansainvälisissä neuvotteluissa komissio on vaatinut, että kehyksessä mainitaan myös kulttuurialojen merkitys sekä koulutuksen, media- ja taide- ja kulttuurialan toimijoiden osallistuminen.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

- **Euroopan vihreä pääkaupunki** -palkinnossa (suuremmille kaupungeille) ja **Green Leaf** -palkinnossa (alle 100 000 asukkaan kaupungeille) keskitytään kansalaisten osallistumiseen, minkä ansiosta niillä voidaan tukea monenlaista kestävyysliikkeen liittyvää kulttuuri- ja koulutustoimintaa. Life-ohjelmasta rahoitetuilla palkinnoilla tuetaan vihreän kehityksen ohjelman täytäntöönpanoa ruohonjuuritasolla kaupungeissa. Palkitut kaupungit ovat vihreän siirtymän edelläkävijöitä ja voivat toimia esikuvana muille. Vihreä pääkaupunki -palkinnon voittaja (yksi vuodessa) saa 600 000 euroa ja Green Leaf -palkinnon voittajat (enintään kaksi vuodessa) saavat 200 000 euroa. Palkinto tukee ja kannustaa palkittuja kaupunkia järjestämään vuoden aikana monenlaisia toimia ja hankkeita. Näihin kuuluvat yleensä kouluissa annettava tai nuorille suunnattu kasvatuksellinen tuki, kansalaisten taide- ja kestävyys-hankkeet, taidenäyttelyt, joissa käsitellään taidetta ja ympäristönsuojelua jne.⁶⁸ Myös palkintoseremoniaan kuuluu yleensä kulttuuritapahtumia ja esityksiä. Kaupungit kertovat, että

⁶⁸ Esimerkiksi vuoristoalueella toteutettu leiri, jonka tarkoituksena oli lisätä nuorten tietoisuutta ilmastomuutoksesta ("Une expérience inédite: bivouaquer à la Bastille!", J'agis - Je rêve, greengrenoble2022.eu).

palkinnosta on monia hyötyjä, kuten lisääntynyt kansainvälinen medianäkyvyys, kaupungin entistä parempi motivaatio jatkaa ympäristön kestävyuden parantamista ja kaupungin houkuttelevuuden lisääntyminen matkailukohteena.

- **Yhteistyö luonnonhistoriallisten museoiden ja tiedemuseoiden, kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja akvaarioiden kanssa maailmanlaajuisen United for Biodiversity -yhteenliittymän puitteissa.** Komission maaliskuusta 2020 lähtien koordinoima yhteenliittymä on näiden instituutioiden ja organisaatioiden ohella avoin myös tutkimuskeskuksille ja yliopistoille, luonnonsuojelualueille ja suojelualueille ympäri maailman sekä kaikille museoille, myös taide-, arkkitehtuuri- tai historiamuseoille. Komissio kehottaa niitä yhdistämään voimansa ja tuomaan esiin huolensa luontokriisistä ja osoittamaan luonnon merkityksen ihmiskunnalle. Yhteenliittymä kattaa nyt 51 maata ja aluetta, ja sillä on luotu 323 organisaation yhteisö, johon kuuluu kansallispuistoja ja suojelualueita, akvaarioita, kasvitieteellisiä puutarhoja, eläintarhoja, museoita (myös taidemuseoita), tutkimuskeskuksia ja yliopistoja. Sen tavoitteena on vahvistaa aihetta koskevaa poliittista tahtoa yhdessä muiden maailmanlaajuisen luontopoliittisten yhteenliittymien kanssa.
- **Luonnonsuojelua koskeva työkalupakki:** Tämä työkalupakki on osa laajempaa hanketta, jolla pyritään lisäämään tietoisuutta luonnonsuojelun tarpeesta. Se auttaa kouluttajia saamaan teini-ikäiset kiinnostumaan luonnonsuojelusta Euroopassa. Työkalupakki sisältää sekä sisällä että ulkona toteutettavia aktiviteetteja, jotka on ryhmitelty neljään moduuliin: i) ”Kuinka suhtaudumme luontoon?”, ii) ”Tutustu Euroopan luontoon”, iii) ”Kuinka suojelemme Euroopan luontoa?” ja iv) ”Sitoutuminen luonnonsuojeluun”. Monissa aktiviteeteissa hyödynnetään eurooppalaisen koulutusalueen tietokannoissa ja katseluohjelmissa saatavilla olevia tietoja. Työkalupakki on saatavilla kaikilla EU:n kielillä.⁶⁹ Odotettuja tuloksia ovat muun muassa tietoisuuden lisääntyminen teini-ikäisten keskuudessa, ymmärryksen lisääntyminen EU:n luonnonsuojelupolitiikasta, luontodirektiiveistä ja Natura 2000 -verkostosta ja nuorten kannustaminen osallistumaan luonnonsuojeluun.
- **Natura 2000 -alueiden suojelun ja kulttuuriperinnön väliset synergiat:** Yhtenä luontoa, ihmisiä ja taloutta varten laaditun EU:n toimintasuunnitelman tuotoksena ja myös kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 jatkotoimena komissio julkaisi raportin ”Natural and cultural heritage in Europe: Working together within the Natura 2000 network”⁷⁰. Raportissa tarkastellaan luonto- ja kulttuurikohteiden välisiä alueellisia päällekkäisyyksiä, käsitellään niiden yhteisiä uhkia ja haasteita ja esitellään EU:n eri rahastojen tarjoamia mahdollisuuksia käynnistää yhteisiä luonto- ja kulttuurialoitteita. Siinä annetaan myös suosituksia siitä, miten haasteet voidaan ratkaista ja miten yhdenmukainen hoito ja siihen liittyviä sosioekonomisia hyötyjä voidaan edistää.

Komissio on julkaissut tarinakartan, jonka avulla käyttäjät voivat tutkia Natura 2000 -verkoston ja maailmanperintökohteiden päällekkäisyyksiä.⁷¹ Lisäksi on kerätty tapauksia, joissa esitellään käytännön esimerkkejä onnistuneesta luonnon- ja kulttuuriperinnön yhdenmukaisesta hoidosta Natura 2000 -alueilla.⁷² Yksi tällaisen yhdenmukaisen toiminnan tärkeimmistä tuloksista voisi olla kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden valmiuksien lisääminen kävijöiden houkuttelemiseksi. Tällä puolestaan voi olla kerrannaisvaikutuksia paikallistalouteen, sillä se tarjoaa uusia mahdollisuuksia kestäväälle matkailulle, liiketoiminnalle ja kehitykselle. Tämä voi johtaa siihen, että luonnon- ja kulttuuriperintökohteiden suojeluun liittyvät rajoitukset hyväksytään paremmin.

Tulevat toimet:

⁶⁹ <https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/e33a1119-8fa2-11ec-8c40-01aa75ed71a1>

⁷⁰ [Natural_and_Cultural_Heritage_report_2019_WEB.pdf](#) (europa.eu).

⁷¹ [Explore Natura 2000](#) (arcgis.com).

⁷² Euroopan unionin julkaisutoimisto, ”Europe’s cultural and natural heritage in Natura 2000” (europa.eu).

- **Käynnistetään kestäviä tekstiilejä koskeva tiedotuskampanja** kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilejä koskevan EU:n strategian pohjalta, jotta EU voisi toimia edelläkävijänä luovien alojen (suunnittelu, tekstiilit ja muoti) haasteiden ratkaisemisessa ja jotta voidaan tehdä tekstiili- ja muotialasta EU:ssa kiertotalouteen perustuva.
- **Korostetaan** edellä mainitun strategian ympäristö-, talous- ja terveyshyötyjä sekä sen vaikutusta EU:n resurssiomavaraisuuden ja selviytymiskyvyn lisäämiseen ja tarjotaan tekstiilien elinkaaren kaikkiin vaiheisiin käytännön ratkaisuja, jotka auttavat saavuttamaan EU:n tekstiilistrategian vision.
- **Varmistetaan**, että nuoret, mukaan lukien nuoret suunnittelijat, vaikuttajat ja taiteilijat, **otetaan mukaan** tiedotuskampanjaan, jonka tavoitteena on saada pikamuoti pois muodista Euroopassa.
- **Kehitetään karttasovellus, jolla pyritään vähentämään tulvien vaikutuksia kulttuuriperintökohteisiin:** Kun jäsenvaltiot tekevät tulvadirektiivin mukaisia alustavia tulvariskien arviointeja, ne eivät aina ota huomioon vaarassa olevia kulttuuriperintökohteita. Tämä saattaa johtua siitä, että arviointeja tarkennetaan myöhemmin. Komissio asettaa piakkoin saataville karttasovelluksen, jossa on mahdollista tarkastella tulva-alueita ja muun muassa kulttuuriperintökohteita rinnakkain.

N. Maatalouspolitiikka

Politiikkakehys ja keskeiset esimerkit

Jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) strategiasuunnitelmiin (2023–2027)⁷³ voi sisältyä kulttuuriin keskittyviä erityisinvestointeja. Tähän sisältyy myös maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden, viinien ja tislattujen alkoholijuomien EU:n maantieteellisten merkintöjen järjestelmien⁷⁴ kehittäminen. YMP:llä tuetaan maataloutta ja viljelijöitä tulotuen, markkinatoimenpiteiden ja maaseudun kehittämisen avulla. Erityisesti maaseudun kehittäminen vahvistaa maaseutualueiden sosioekonomista, sosiokulttuurista ja ekologista kestävyyttä, ja sillä on myös suuri vaikutus kulttuurialaan yleensä.

Toimenpiteillä, joilla edistetään maantieteellisten merkintöjen ja aitojen perinteisten tuotteiden rekisteröintiä, monipuolistamista ja yhteistyötä, sekä paikallisen kehittämisen menetelmää koskevalla Leader-ohjelmalla voidaan kaudella 2023–2027 tukea myös lähiruoan kestävyyttä (tuotanto, merkinnät ja paikallisen rakennetun ja kulttuuriperinnön säilyttäminen).

Myös paikallisten elintarvikkeiden kartoittamista ja merkintää ja ruokaperinteitä sekä elintarvikkeiden tuotantotapojen suojaamista voidaan pitää kulttuuritoimintana. Infrastruktuuri sekä ympäristöön ja kulttuuriin liittyvä ja sosioekonominen kestävyys ovat näin ollen keskeisessä asemassa kulttuurin, luovan toiminnan ja kulttuuriperinnön aloilla.

O. Puolustusteollisuus- ja avaruuspolitiikka

Unionin maanseuranta- ja valvontaohjelma Copernicus tukee kulttuuri- ja luonnonperintöyhteisöä kulttuuriperinnön päivittäisessä kartoituksessa, seurannassa ja hallinnassa.

Unionin avaruusohjelmaa koskevan asetuksen⁷⁵ 49 artiklan 3 kohdassa mainitaan nimenomaisesti ”kulttuuriperinnön säilyttäminen” Copernicuksen kautta tuettavana keskeisenä politiikanalana.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

⁷³ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27_fi

⁷⁴ https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_fi

⁷⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0696&from=EN>

Copernicus on jo muutaman vuoden ajan toiminut kulttuuri- ja luonnonperinnön alalla ja tukenut kulttuuriperintöyhteisöä tiedoillaan, tuotteillaan ja palveluillaan. Ohjelman päätavoitteena tällä alalla on seurata ja arvioida ilmastonmuutoksen, luonnonkatastrofien ja ihmisen toiminnan aiheuttamien katastrofien, humanitaaristen kriisien sekä kulttuuri- ja luonnonperintökonfliktien mahdollisia vaikutuksia ennaltaehkäisyyn ja hallinnan vahvistamiseksi ja kestävä kehityksen tukemiseksi.

Useimmat Copernicus-palvelut edistävät eri tavoin kulttuuriperintökohteiden seurantaan, riskinarviointia ja vahinkojen ehkäisyä. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi seuraavat:

- Ulkoista toimintaa tukeva palvelu arvioi kulttuuriperintökohteille mahdollisesti aiheutuvia vahinkoja konfliktialueilla, joihin kansainvälisellä yhteisöllä ei ole pääsyä.
- Ilmastonmuutosta koskeva palvelu arvioi palovaaraa muutamien indikaattorien avulla.
- Maakartoituspalvelu käsittää muun muassa luonnon ja ihmisen aiheuttamien geologisten riskien arvioinnin, geodesian, kaupunki- ja maaseutusuunnittelun ja tulvariskin seurannan.
- Ilmakehän seurantapalvelu tarkkailee ilmanlaatua ja siitä muistomerkeille ja rakennuksille mahdollisesti aiheutuvia vahinkoja.
- Hätätilanteiden hallintapalvelu tukee ennaltaehkäisy-, valmius-, reagointi- ja palautumistoimia erityisesti erikseen tilattavilla kartoitustuotteilla (nopeaa kartoitusta ja riskejä ja palautumista koskevissa aktivoinneissa) analysoimalla, arvioimalla ja seuraamalla vahinkojen ja niihin mahdollisesti liittyvien riskien astetta.

Lisäksi Copernicus-ohjelmaan perustettiin kulttuuriperintöä käsittelevä työryhmä⁷⁶ analysoimaan kulttuuriperintötoiminnan tilaa Copernicuksen tietojen ja palvelujen avulla. Kun käyttäjävaatimukset saatiin määritettyä, voitiin varmistaa, että *suurin osa nykyisistä tuotteista täyttää määritetyt vaatimukset*. Lisäksi voidaan harkita valmiuksien kehittämistoimia, kuten tukea alan ammattilaisten osaamiseen kehittämiseen ja kouluttamiseen, sekä myös erityisiä akateemisia kursseja.

Esimerkkejä muista toimista:

- Erityinen digitaalista matkailua ja kulttuuriperintöä koskeva konseptitesti, joka on osa Copernicus Demonstrators -hankintaohjelmaa. Testi on määrä toteuttaa vuosina 2023–2024.
- Osana EUSpace4Ukraine-aloitetta järjestettiin 29. kesäkuuta – 1. heinäkuuta 2022 hackathon, johon sisältyi myös kulttuuriperinnön suojeluun liittyviä sovelluksia.
- Vuoden 2023 käyttäjien kuulemisfoorumissa käsitellään kaupallisten käyttäjien tarpeita ja vaatimuksia.

Lisäksi käynnissä on analyysi, jossa kartoitetaan mahdollisia tapoja parantaa ja räätälöidä Copernicus-tuotteita yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten toimien kanssa (ks. esimerkiksi Unescon ”GEO Urban Heritage Climate Observatory” -yhteisötoiminta).

Tulevat toimet:

- Käytetään edelleen Copernicus-palveluja **kulttuuriperinnön kartoitukseen, seurantaan ja hallinnointiin**.
- Tuetaan Copernicus-palvelujen käyttöönottoa kulttuuriperinnön seurantaan ja tulosten tuottamiseen tuotantoketjun loppupään markkinoilla **analysoimalla käyttäjien tarpeita ja toteuttamalla konseptitestejä**.

⁷⁶ https://www.copernicus.eu/sites/default/files/2020-10/CC-2020-37_Copernicus-Cultural-Heritage-Task-Force-Report_0.pdf

- Otetaan käyttöön **yksi ainoa datan yhteyspiste, joka tarjoaa kulttuuriperintöalan käyttäjille Copernicuksen eri osista saatavaa hyödyllistä tietoa**, ottaen samalla huomioon käytettävissä olevat resurssit, painopisteet sekä käynnissä olevat kansalliset ja kansainväliset aloitteet.

P. Unionin pelastuspalvelumekanismi

Politiikkakehys ja keskeiset esimerkit

Unionin pelastuspalvelumekanismi⁷⁷ tavoitteena on varmistaa suojele, joka kattaa ”ensisijaisesti ihmisten mutta myös ympäristön ja omaisuuden, *kulttuuriperintö mukaan lukien*, suojelun [...] kaikenlaisten luonnon ja ihmisen aiheuttamien katastrofien yhteydessä” (1 artiklan 2 kohta). Mekanismi koordinoi avun, kuten avustustarvikkeiden, asiantuntemuksen, pelastuspalveluryhmien ja erikoistarvikkeiden, toimittamista katastrofien koettelemille maille niiden pyynnöstä, kun niiden kansalliset resurssit osoittautuvat riittämättömiksi.

Strategiset toimet ja keskeiset esimerkit

Unionin pelastuspalvelumekanismi kattaa katastrofiriskien hallinnan kaikki vaiheet ja tukee ennaltaehkäisy-, varautumis- ja avustustoimia. Lisäksi sillä tuetaan muun muassa riskinarviointiin ja ennakkovaroitus- ja seurantajärjestelmiin liittyviä toimia. Mekanismi järjestää ja koordinoi unionin pelastuspalvelun osaamisverkoston kautta koulutusta, harjoituksia, asiantuntijavaihtoa ja neuvontaoperaatioita. Mekanismilla edistetään monialaista lähestymistapaa ja tuetaan hyvien käytäntöjen vaihtoa.

Unionin pelastuspalvelumekanismista rahoitetaan myös hankkeita, joissa keskitytään kulttuuriperintöön katastrofitilanteissa. Esimerkiksi ProCultHer-hankkeessa⁷⁸ (2019–2021) kehitettiin eurooppalainen menetelmä⁷⁹, jolla pyritään suojelemaan kulttuuriperintöä hätätilanteissa ja helpottamaan pelastuspalvelumekanismiin avustusvalmiuksien luomista kentällä.

Unionin pelastuspalvelumekanismi voi vastata kulttuuriperintöä koskeviin avunpyyntöihin tukemalla tavara-avun (kuten suojaustarvikkeiden) ja asiantuntija-avun toimittamista, myös neuvontaoperaatioiden muodossa. Vastauksena Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan komissio koordinoi hiljattain pelastuspalvelumekanismiin toistaiseksi suurinta operaatiota⁸⁰, joka käsitti myös kulttuuriperinnön suojelun tukemisen muun muassa toimittamalla hiekkasäkkejä, kulttuuriesineiden säilyttämiseen soveltuvia pakkausmateriaaleja ja kulttuuriomaisuuden suojauspaketteja.

Tulevat toimet:

- **Lisätään valmiuksia lähettää kriisialueille kulttuuriperintöalan ja pelastuspalvelualan asiantuntijaryhmiä:** komission täytäntöönpanopäätöksen 2014/762/EU muuttaminen unionin pelastuspalvelumekanismiin valmiuksien lisäämistä koskevien uusien laatuvaatimusten osalta on tarkoitus hyväksyä vuonna 2023.

⁷⁷ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2013/1313/oj/fin>

⁷⁸ <https://www.proculther.eu>

⁷⁹ <https://www.proculther.eu/wp-content/uploads/2022/06/PROCULTHER-Methodology.pdf>

⁸⁰ Kaikki 27 EU-maata sekä Norja, Turkki, Pohjois-Makedonia ja Islanti ovat tarjonneet tavara-apua, joka vaihtelee lääkintätarvikkeista ajoneuvoihin ja energialaitteisiin sekä kulttuuriperinnön suojeluun liittyviin tarvikkeisiin. Tavarat toimitetaan Ukrainan viranomaisille erillisissä tai yhteisissä operaatioissa Puolaan, Romaniaan ja Slovakiaan perustettujen pelastuspalvelumekanismiin logistiikkakeskusten kautta.

- **Lisätään kulttuuriperinnön suojelun näkyvyyttä katastrofioperaatioissa:** ProCultHer-Net-hankkeella⁸¹ vahvistetaan edelleen Euroopan pelastuspalveluviranomaisten valmiuksia suojella kulttuuriperintöä. Hankkeessa luodaan yhteyksiä pelastuspalvelualan ja kulttuuriperinnön asiantuntijoiden välille eri puolilla Eurooppaa.

4. PÄÄTELMÄT JA TULEVAT TOIMET

Kulttuuritoiminnalla on tärkeä rooli kestävyyttä koskevien poliittisten painopisteiden ja toimien suunnittelussa ja myös useissa EU:n politiikoissa ja ohjelmissa. Jotta kulttuuritoimintaan ja kulttuurialan asemaan sisältyvä potentiaali voitaisiin täysin hyödyntää kestävän kehityksen edistämiseksi, olisi puututtava kestäväan kehitykseen tähtäävän kulttuuritoiminnan hajanaisuuteen monilla politiikan aloilla.

Kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuutta käsittelevän OMC-työryhmän raportissa, joka julkaistiin 20. syyskuuta 2022, korostettiin, että näinä myrskyisinä aikoina, jolloin luonnon ja ihmisten välistä suhdetta uhkaa jatkuvasti lisääntyvä epätasapaino ja eriarvoisuus, poliittiset päättäjät voivat parhaiten vastata haasteisiin ”rohkean muutoksen kulttuurilla”. EU:lla on valtava mahdollisuus ja vastuu ohjata tätä prosessia, jotta kulttuurin (liian vähän käytetty) potentiaali saadaan paremmin hyödynnettyä. Tämä kertomus osallistuu tähän keskusteluun tarjoamalla näyttöä kulttuurin ja kestävän kehityksen nykyisestä vuorovaikutuksesta ja tarpeesta vahvistaa sitä edelleen.

Kuten Mondiacult 2022 -konferenssissa hyväksytyssä loppujulkilausumassa todetaan, kun EU:n keskeiset kulttuuria ja kestävän kehityksen tavoitteita koskevat toimet ovat yhteisiä, yhdistetty lähestymistapa kulttuuriin ja kestävyteen sekä kulttuuripolitiikan ja kestävän kehityksen strategioiden parempi yhtenäisyys voivat tukea eri tasoilla tapahtuvaa poliittista päätöksentekoa Euroopassa. Julkilausumassa todetaan seuraavasti: ”*Kannatamme kulttuurin systemaattista sisällyttämistä julkisiin politiikkoihin mukauttamalla kehitysstrategioita ja -puitteita kansainvälisellä, alueellisella, alialueellisella, kansallisella ja paikallisella tasolla sekä myös muihin asiaankuuluviin YK:n rahastojen ja ohjelmien politiikkoihin selviytymiskyvyn, sosiaalisen osallisuuden ja talouskasvun mahdollistajana ja edistäjänä [...]*.”⁸²

Siksi on tärkeää muuntaa horisontaalinen lähestymistapa kestäväan kehitykseen näkyväksi sitoutumiseksi kulttuuriin ja luovuuteen kehityksen moottoreina. Yhteisissä ponnisteluissa, joilla pyritään vastaamaan maailmanlaajuisiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutoksen riskien lieventämisessä tai Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteissa, olisi tukeuduttava voimakkaasti kulttuuriin, jotta voidaan hyödyntää ihmisten uusia käyttäytymismalleja, edistää sukupuolten tasa-arvoa kulttuurisen osallistumisen avulla ja helpottaa kulttuurimahdollisuuksien hyödyntämistä innovatiivisten ja useita sidosryhmiä kattavien käytäntöjen ja prosessien avulla.

Kulttuurilähtöisen innovoinnin yhdistäminen kestäväyttä painottaviin investointeihin ja joustava reagointi yhteiskunnallisiin muutoksiin kriisiaikoina olisi asetettava keskeiselle sijalle uusissa toimintapolitiittisissa kehyksissä, jotta kulttuuripolitiikkaa voidaan tarkastella uudelleen strategisemmin, johdonmukaisemmin ja tehokkaammin.

⁸¹ Lisätietoja hankkeesta on saatavilla unionin pelastuspalvelun osaamisverkoston verkkofoorumilla osoitteessa <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/union-civil-protection-mechanism-projects>.

⁸²

https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%20FINAL%20DECLARATION_FINAL_1.pdf

Kuten kulttuurialan työsuunnitelmasta kaudelle 2019–2022 annetussa komission kertomuksessa ehdotettiin, ensimmäinen askel tähän suuntaan voisi olla uusi lähestymistapa, jolla vahvistetaan EU:n kulttuurialan strategiakehystä. Tämä aloite on sisällytetty EU:n uuteen kulttuurialan työsuunnitelmaan kaudelle 2023–2026. Uudella strategiakehyksellä voitaisiin lisätä politiikan johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä, ja kehyksen yleisiin periaatteisiin voitaisiin sisällyttää myös sitoutuminen Agenda 2030 -toimintaohjelman toteuttamiseen. Näin otettaisiin huomioon Mondiacult 2022 -konferenssin julkilausumassa ilmaistut tavoitteet, joissa kehoitetaan vahvistamaan julkista politiikkaa ja kansainvälistä yhteistyötä kulttuurin alalla.